

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLYI UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

O'zMU rektori

I. Madjidov

2024-yil “ ”

**JAHON TARIXI FANINING
O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi: 200000 – San'at va gumanitar fanlar

Ta'lim sohasi: 220000 – Gumanitar fanlar

Ta'lim yo'nalishi: 60220300 – Tarix

Toshkent-2024

Fan/modul kodi JBTB128		O‘quv yili 2024-2025 2025-2026 2026-2027	Semestr 1,2,3,4,5	ECTS - Kreditlar 28	
Fan/modul turi Majburiy		Ta’lim tili O‘zbek / Rus		Haftadagi dars soatlari 4, 4/8, 4/8, 4/8, 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Jahon tarixi	336	504	840	
2.	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o‘qitishning maqsadi - Jahon tarixining turli bosqichlarida ro‘y bergan muhim voqealar va jarayonlarni, insoniyatning ko‘p asrlik taraqqiyotiga katta ta’sir ko‘rsatgan omillarni, tarixiy rivojlanish davomida turli mamlakatlar va mintaqalarga xos bo‘lgan xususiyatlarni, dunyoning turli chekkalarida ro‘y bergan voqealar va jarayonlarning ko‘p hollarda o‘zaro bog‘liqligini, tarixiy rivojlanishning barcha mamlakatlar uchun umumiy qonuniyatlar mavjudligini tadqiq etishdan iborat.</p> <p>Fanni o‘qitishning vazifalari - Jahon tarixining turli bosqichlarida ro‘y bergan muhim voqealar va jarayonlarni o‘rganish, tarixiy taraqqiyotga ta’sir ko‘rsatgan omillarni tahlil etish, tarixiy rivojlanish davomida mamlakatlar va mintaqalar tarixiga xos bo‘lgan xususiyatlarni ochib berish, xalqlarning mentaliteti, urf-odatlarini, madaniyatini ilmiy tadqiq etish, dunyo xalqlarining ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, madaniy va etnik evolyutsiyasining asosiy bosqichlari hamda yo‘nalishlarini tushuntirishdan iborat.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: JAHON TARIXI I QISM (Qadimgi Sharq tarixi)</p> <p>1-mavzu. Kirish. Qadimgi Sharq tarixi manbashunosligi.</p> <p>Qadimgi Sharq tarixi manbashunosligi va tarixshunosligi tushunchasi. Manba turlari va uni o‘rganish metodikasi. Qadimgi yozma manbalar sfragistika va numizmatika. Arxeologik manbalar. Me’morchilik yodgorliklari. Qadimgi Misr tarixshunosligi va manbashunosligi. G.Karterning arxeologik izlanishlari. Tutanaxamon maqbarasi. Qadimgi Misr yozuvi va J.Shampolon. Manefon. Qadimgi Misr adabiyoti.</p> <p>Ikki daryo oralig‘i (Mesopotamiya) manbashunosligi va tarixshunosligi.</p>				

Yozma manbalar, Xamurappi qonunlari. Hukmdorlar ro'yxati. Limmu Berroes. Assam silindri.

Kichik Osiyo tarixi manbashunosligi, arxeologik izlanishlar. Chatal Guyuk. Troya. G.Shliman, D.Mellard, B.Grozniy, numizmatika.

Qadimgi Suriya, Palastin, Finikiya manbashunosligi va tarixshunosligi. Yozma manbalar. Yahudiylikning asosi. Qadimgi Eron manbashunosligi va tarixshunosligi. Arxeologik manbalar. Jarmo, Joytun, Xisor, Suza, Shaxtepa, Shaxri-Soxta, Marlik, Ekbatan, Persepol. Qadimgi Eron tarixiga oid yunon manbalari. Qadimgi Hindiston manbashunosligi. Moxendja-daro, Xarappa, Lotxal, Kalibangan, Shortugay, Pataliputra, Taksilla. Manu qonunlari. Atxashastra. Qadimgi Xitoy manbashunosligi. Arxeologik yozma manbalar. Chjo-Kou-Dyan, Yelan manbalari ma'lumotlari, Anyan, Loyan, Sin-Shi Shuandi maqbarasi. Anyan yozma manbalari. Sima Syan solnomasi. Qadimgi Xitoy adabiyoti manba sifatida.

2-mavzu. Ilk va Qadimgi Misr podsholigi.

Ilk va Qadimgi podsholiklar davrida Misr. Qadimgi Misr tarixiga oid manbalar va manbashunoslik. Tabiiy sharoiti va aholisi. Ilk ziroatkor dehqon qabilalar. Nil vohasiga joylashishi. Misr tarixini davrlashtirish. Manefon. Misrda stratifikatsiyalashgan jamiyat vujudga kelishi. Ilk shaharlar va davlatlar paydo bo'lishi. Misrda markazlashgan davlat shakllanish jarayoni. Ilk shohlik. I va II sulolalar. Narmer. Mina. Memfis. Jer. II sulola. Qadimgi shohlik davri. III sulola. Joser va Imxotep islohotlari IV sulola. Firavnlarning faoliyati. Snofruning tashqi siyosati. Xufu, Xafra va Menkaura. V – VI sulolalar. Qadimgi shohlik parchalanishi. Birinchi o'tish bosqichi. VII – VIII sulolalar. Qadimgi shohlik davrida ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar. Misr yakka hukmronligi. Fir'avnlarini huquqlari. Chati. Davlat ma'muriyati. Harbiy kuchlar. Nomlar va mahalliy ma'muriyati. Davlat xizmatchilari. Mirzalar. Fir'avnlarini ichki siyosati va tashqi siyosati. Bosqinchilik yurishlar. Xo'jalik. Sug'orilish sistemalari. Dehqonchilik. Madaniy o'simliklar. Bog'dorchilik va uzumchilik. Chorvachilik. Konchilik. Mis metallurgiyasi. Mis buyumlar. Toshga ishlov berish. Kulolchilik, qurilish, Mastabalar, Piramidalar.

3-mavzu. O'rta podshohlik davrida Misr davlati.

O'rta podshohlik davri IX – X sulolalar. Gerakleopol kuchayishi. Axtoy nasihati. Liviyaliklar va Osiyo ko'chmanchilari hujumlari. XI sulola. Mentuxotep. Mis birlashishi. XII sulola. Amenemxet I, Senusert III, Amenemxet III. Ichki va tashqi siyosat. It-ta'uy. Nom zadogonlari bilan munosabatlar. Nubiya, Sinay va Falostin bosib olinishi. XIII sulola. Xalq qo'zg'olonlari va fuqaro urushi. "Ipuser so'zlari" va "Nofertiti nutqi". Giksoslar istilosi va Misr davlati parchalanishi. XIV sulola. Davlat boshqaruvi. Nomarxlar, Zodagonlar, Dehqonlar, Fir'avn odamlari. Qullar. Ibodatxonalar va koxinlar. Xo'jalik. Sug'orilish tizimi. Fayyum. Savdo. Bibl. Ugarit va Krit. Punt. Ikkinchi o'tish bosqichi. Giksoslar hukmronligi. XV–XVI sulolalar. Avaris. Xian. Apopi. Giksoslarni Misrdagi siyosati.

4-Yangi podsholiklik davrida Misr davlati.

Yangi podsholik davri. XVII sulola. Fiva. Kames XVIII sulola. Yaxmos. Giksoslar. Misrdan haydalihi. Harbiy islohot. Tashqi siyosat va bosqinchilik yurishlar. Tutmos I. Tutmos II. Xatshepsut. Senmut. Tutmos III va uning yurishlari. Megiddo. Nubiya. Amenxotep IV (Exnaton) siyosiy va diniy islohotlari. Axetaton. Tutanxamon. Xoremxeb. XIX sulola. Memfis. Ramzes II. Per-Ramzes. Bosqinchilik yurishlar. Xetlar bilan urush. Kadesh. Xett-Misr sulhi. Merneptax. “Dengiz xalqlari” bosqini. XX sulola. Fiva. Setnaxt. Ramzes III. Ibodatxonalar va koinlar. Misr parchalanishi. Yangi shohlik davrida ijtimoiy munosabatlar. Fir’avnlar. Zodagonlar. Koxinlar. Dehqonlar va hunarmandlar. Qullar. Davlat boshqaruvi. “Texmir manbasi”. Vazirliklar, Viloyatlar ma’muriyati. Mahalliy boshqaruv. Harbiy kuchlar. Amenxotep IV (Exnaton) davrida siyosiy kurash. Xo’jalik. Sug’orilish ishlari. Shaduf. Yangi mehnat qurollari. Yangi madaniy o’simliklar. Chorvachilik. Hunarmandchilik. Jez buyumlar. Qurilish. Uchinchi o’tish bosqichi. XXI – XXII sulolalar. Sheshonk I, Bubastis. Harbiylar va koinlar. XXIII sulola. Tanis. Kush davlatining kuchayishi. Sais. Tefnaxt. Kashta va Pianxa. XXIV sulola Bakenraf (Bokxoris). Ichki vaziyat. Bokxoris qonuni. XXV sulola. Shabaka. Taxarka. Ossuriyaliklarni istilosi. Nomarxlar. Tanutamon. Sais XXVI sulola. Psametik I va uning siyosati. Nexo II. Apriy. Amasis (Yaxmos). Psametik III. XXVII Eron sulolasi. Misr Eron davlati tarkibida XXVIII – XXX sulolalar. Misrning Aleksandr Makedonskiy tomonidan egallanishi.

5-mavzu. So’nggi podsholiklik davrida Misr davlatining ichki va tashqi siyosati .

So’nggi podshohlik davrida iqtisodiy munosabatlar. Metallarga ishlov berish. Tovar-pul munosabatlari. Bubastislar sulolasi. Tashqi savdo. Yunoniston bilan savdo. Navkratis. Sheshonk isloxlari. Yer ijarasi. Tabaqalanishni kuchayishi. Qurilish. Qadimgi Misr madaniyati va uning xususiyatlari. Diniy e’tiqodlar. Nomlar xudolari. Umumiy xudolar. Osiris va Isida. Fir’avnlar shaxsini ilohlashtirish. Exnatonning diniy islohoti. Diniy marosimlar. “Marhumlar kitobi”. Dafn etish marosimi. Til va uning rivojlanishi. Yozma manbalar. Qadimgi Misr adabiyoti. Afsonalar. Ertaklar. Badiiy adabiyot. Falsafa. Tasviriy san’at, haykaltaroshlik va me’morchilik. Ulkan haykallar. Kashtaritti. Piramidalar. Ibodatxonalar – Abu Simbel, Karnak, Luksor, Deyr el Bahri. Yer osti qabrlar. Saroylar. Fan. Astronomiya. Matematika. Tibbiyot. Solnomalar. Ensiklopedik lug’atlar. Qadimgi Misr sivilizatsiyasi yutuqlari va uni jahon sivilizatsiyasiga qo’shgan hissasi.

6-mavzu. Qadimgi Mesopotamiya mil.av. IV – II ming yillikda.

Mesopotamiyaning tabiiy geografik shart-sharoiti. Iqlimi. Aholisi. Semitlar, Shumerlar, Kutiyalar, Lulibeylar, Oromiyalar Arxeologiya izlanishlari. Xo’jalik yozma manbalari. Huquq manbalari. Tarixiy manbalar. Ikki daryo oralig’i tarixini davrlashtirish. Inson tomonidan Ikki daryo hududlarini o’zlashtirish. Ilk sivilizatsiya vujudga kelishi. Iqtisodiy rivojlanish. Stratifikatsiyalangan jamiyat

vujudga kelishi. Shahar-davlatlar. Davlat tuzumi. En, Lugal, Ensi, Kishni yuksalishi. En Menbargesi. Urukni yuksalishi. Mesanishada. Lagash. Eanatum. Enentarzi. Uruiningin islohotlari. Umma. Lugalzagesi. Tabaqalar. Xo'jalik. Sug'orilish. Dehqonchilik. Hunarmandchilik. Mis va jez buyumlar. To'qimachilik. Savdo. Madaniyat. Yozuv.

Akkad davri. Sargon (Sharrumken). Ikki daryo oralig'ida birlashgan Akkad davlatining tashkil topishi. Sharru. Rimush. Manishtushu. Naram Suen. Akkad davlati zaiflashuvi. Guteylar bosqini. Lagash. Gudea. Utuxengal. Urning III sulolasi. Ur-Nammu. Shulga Davlat tizimi. Ijtimoiy munosabatalr. Tashqi siyosat. Amoreylar. Elamlklar bosqini. Ur qulashi. Issinning I sulolasi.

7-mavzu. Qadimgi Bobil podsholigi.

Qadimgi Bobil shohligi. Siyosiy parchalanish. Xamurappi va uning faoliyati. Samsuiluna. Kassitlar xujumi. Podsho Burnaburiash davrida Bobilning tashqi siyosati. Bobil davlati zaiflashuvi. Xetlar hujumi. Kassitlar bosqini. Bobil davlati qulashi. Qadimgi Bobil madaniyati.

8-mavzu. Mitanni davlati

Qadimgi Mitanni davlati. Mil. av. XVII asrda shimoliy Mesopotamiya. Aholisi. Xurrit va somiy qabilalari ittifoqi. dehqonchilik va chorvachilik. Savdo-sotiq. Oriylar Mitanni davlatining tuzilishi. "Xanigalbat". Vashshukanna. Podsho Kita. Qadimgi Mitanni madaniyati.

9-mavzu. Qadimgi Ossuriya

Yangi ossur podsholigi. Iqtisodiy yuksalish. Ashshurnasripal II. Salmanasar III, Kalxu. Qadimgi Ossuriya shahar-davlatlari, xalqaro savdo. Kanish. Alum. Ashshur. Limmu. Ishshiakkum. Ilushuma. Shamshi-Adad I Xalsu Sharru. Arameylar hujumi. Assiriya zaiflashuvi. Yangi Ossuriya shohligi davri. Iqtisodiy yuksalish. Kalxu. Siyosiy inqiroz. Tiglatpalasar III islohotlari. Ma'muriyat harbiy kuchlar. Bosqinchilik siyosati. Sargon II. Sinaxxerib. Asarxaddon. Ashshurbanapal. Shamash – shum – Ukin qo'zg'oloni. Qo'shni davlatlarni Ossuriyaga qarshi ittifoqi. Nineviya. Xarran. Karkemish. Ossuriya davlatini qulashi.

Ikki daryo oralig'i madaniyati. Shumer va Akkad davrlari. Diniy e'tiqodlar. Yozuv E-duba. Adabiyot. Afsonalar. Gilgamesh haqida afsona. Tasviriy san'at va haykaltaroshlik. Fan. Matematika. Tibbiyot. Me'morchilik. Zikkuratlar.

10-mavzu. Qadimgi Kichik Osiyo.

Qadimgi Xett davlati. Tabiiy sharoit, aholisi va tillari. Manbalar va tarixshunoslik. Chatal Guyuk madaniyati. Xadjilar. Eneolit davri madaniyati. Jez davri. Dorak. Olocha-Guyuk. Shahar-davlatlar. Ossuriya – koloniyalari. Kanish. Qadimgi Xett davlati vujudga kelishi. Kussara. Pitxana. Nesa. Anita. Xattusa. Labarna. Xattusili I. Pankus. Tuliya. Mursili I. Telepin. Mamlakatni birlashtirish jarayoni davom etilishi. Davlat zaiflashuvi. Ijtimoiy va iqtisodiy xususiyatlari.

Yangi Xett davlati. Suppiluliuma. Old Osiyoda hukmronlik. Mitanni davlatini egallash. Mursili II. Xett-Misr qarama-qarshiligi. Kadesh. Xattusili III. Dengiz xalqlarini hujumi. Xett davlatini mag'lubiyati va parchalanishi. Mayda Xett davlatlari. Tabal va Xatti. Ijtimoiy munosabatlar. Tabarna va Tabarnana. Zodagonlar. Pankus. Kohinlar. Ozod jamoatchilar. Qullar. Xo'jalik. Chorvachilik. Dehqonchilik. Konchilik. Hunarmandchilik. Savdo. Xett madaniyati. Diniy etiqodlar. Yozuv haykaltaroshlik. Me'morchilik. Frigiya. Dehqonchilik. Chorvachilik. Gordion. Gordiy. Midas. Kimmeriyaliklarni hujumi. Frigiya madaniyati "xudolarni buyuk onasi" va Attis. Midas qabri. Frigiya yozuvi. Lidiya. Sarda. Tangalarni zarb etilishi. Geraklitlar sulolasi. Mermnandlar sulolasi. Giges. Davlat kengayishi. Kimmeriyaliklar hujumi. Ossuriya bilan kurash. Ardis. Midiya bilan urush. Krez. Lidiya. Eron davlati tarkibiga kirishi.

11-mavzu. Qadimgi Yaqin Sharq

Qadimgi Yamxad. Yamxad haqidagi dastlabki ma'lumotlar. mil.avv. XX asrdagi siyosiy vaziyat. Mil.av. XVIII asrdagi siyosiy o'zgarishlar. Amoriy qabilalari. Xalab (Aleppo) va Alalax. Sumu-epux. Yamxadlik savdogarlar. Mamlakat aholisi, savdo-sotiq, dehqonchilik va chorvachilik. Xo'jalikda zaytun yetishtirish. Mil.avv. XVI asrga kelib Yamxad podsholigiga yangi xavf-xatarlar. Ichki nizolar va tashqi xavfning kuchayishi. Podsho Ilimilimma II davrida Mitanni podsholigi. Alalax (yoki Yamxad) podsholigi mil.av. XV asrda barham topishi. Qadimgi Yamxad madaniyati.

Qadimgi Finikiya. Qadimgi Finikiya sivilizatsiyasi. O'rta yer dengizining sharqiy sohillari. Finikiya davlati geografik holati. Tir. Sidon. Bibl. Ugarit. Finikiya jamiyati - amaldorlar va jangchilar, "podsho odamlari", "Ugarit o'g'illari", erkin fuqarolar va qullar. Finikiya alfaviti. Hujjatlar. Jamoa soliqlari. umumiy davlat majburiyatlari. Qadimgi Finikiya madaniyati.

Mil.av. XIII asrda yahudiy qabilalarining Falastin yerlariga bostirib kirishi. Qadimgi xanaanliklar. Yahudiylarning o'troqlashuvi va dehqonchilikni o'zlashtirishi. Samuil payg'ambar davrida yahudiy qabilalari. Veniamin qavmi Saulni, Gilgal degan joyda podsholikka ko'taradi. Saul, Dovud, Sulaymon. Ieorvoam. Ierusalim. Qadimgi yahudiy dini. Madaniyati.

Qadimgi Frigiya va Lidiya davlatlari. Midas. Tabal, Karxemish. Ioniya yunon shaharlari. Sard shahri. Germ, Paktol, Meandr daryolarining ahamiyati. Mermnadlar sulolasi. Kolofon va Magneziya yerlari. Ardis.

Qadimgi Urartu. Qadimgi Kavkaz orti. Manbalar. Neolit madaniyatlari. Kuro-araks va koban madaniyatlari. Urartu mamlakati. Birlashgan Urartu davlati paydo bo'lishi. Musatsir. Aramu. Sarduri I. Tushpa. Diniy islohat. Menua. Islohatlar, qurilish. Argishti I. Ossuriya bilan kurash. Yerebuni. Argishtixinili. Teyshabaini. Rusa I. Urartu mag'lubiyati. Ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar. Davlat ma'muriyati. Ozod jamoatchilar. Qullar. Arme-Shupriya qadimgi arman shohligi. Yervandidlar. Yervand III Kolxida. Eron va Yunoniston madaniy va iqtisodiy ta'siri. Fasis. Vani. Iberiya. Alvoniya.

12-mavzu. Qadimgi Eron

Qadimgi Elam. Tabiiy sharoit, jug'rofik viloyatlar, aholisi. Eron hududida yashovchi xalqlar va qabilalar. Guteylar, kassitlar, xurritlar. Elam davlati. Proto Elam, Neoelam. Shushen (Suza), Anshan (Anchan), Simashki, Adamdun va Paraxse (Marxashi). Podsho Kutik-Inshushinak. Enpiluxanni. Anshan sulolasi. Shutruk-naxxunte I. Elam jamiyati. Ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar. Elam madaniyati va uning xususiyatlari. Ossuriya va Elam munosabatlari. Eron zamonli qabilalarning kirib kelishi.

Qadimgi Midiya. Oriylar muammosi. Fors. Manna va Midiya davlatlari vujudga kelishi. Kashtariti. Kimmeriyaliklar va skiflarni Eron hududlariga bostirib kelishi. Skiflar istilosi oqibatlar va Midiyani mustaqilligini tiklanishi. Kiaksar islohotlari. Midiya-Ossuriya urushlari. Ashshurni zabt etilishi. Babil va Midiya ittifoqi. Nineviyani bosib olinishi. Midiyaning Erondagi ta'siri. Ekbatan. Qadimgi Midiya madaniyati.

Forsda Ahamoniylar sulolasi. Kurush II. Zardushtlik dini. Avesto va asosiy qonunlar. Midiya Eron davlati tarkibiga kirishi. Eron davlati Kir II davrida. Markaziy Osiyo janubiy viloyatlarni Eron davlati tarkibiga kirishi. Kir II ning Markaziy Osiyoga ikkinchi yurishi. Kambiz I ni Misrning egallashi. Bardiya. Gaumata. Doro I qo'zg'olonlarni bostirishi. Markaziy Osiyoga yurishi. Doro I islohotlari. Kserks. Yunon-Eron urushlari. Artakserks III davrida Eron. Eron davlatini Markaziy Osiyo xalqlariga siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy ta'siri. Doro III. Eron davlatini zaiflashuvi. Iskandar Zulqarnaynning Sharqqa yurishi. Eron davlatini qulashi. Eron davlati hududlarida ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlari va ilg'or shakllarini tarqalishi. Dehqonchilik hunarmandchilik. Savdo. Moliya va pullarni zarb etilishi. Eron madaniyati. Eron shohlarini diniy siyosati. Davlat yozuvi. Behistun va Naqshi-Rustam. Yozma manbalar. O'yma rasmlar va haykaltaroshlik. Me'morchilik. Persepol. Eron imperiyasini jahon tarixidagi o'rni. Parfiya podsholigi. Parfiya satrapligi. Salavkiylar. Arshak, Yunon-Baqtriyadan keyin Parfiyani salavkiylar davlatidan mustaqil bo'lishi. Salavkiylar madaniyati. Parfiyaning poytaxti Niso shahri bo'lgan. Mil. avv. 228-yil taxtga Arshakning ukasi Tiridat I. Mil. avv. 209-yil Parfiya podshosi Tiridat I salavkiylar podshosi Antiox III bilan sulh Yue-chjilar siquvi ostida ko'chib kelgan sak qabilalari. Parfiya podsholari Fraat II, Artaban I (mil. av. 128-123-yy) lar. Parfiya madaniyati.

13-mavzu. Qadimgi Hindiston

Mohinjo-Daro va Xarappa. Hududlar tabiiy sharoit va iqlim. Manbalar va manbashunoslik xalqlar va tillar. Hindiston hududidagi ilk dehqonchilik madaniyatlari. Hind daryo vohasidagi qadimgi dehqonchilik madaniyati Ijtimoiy tuzum va iqtisodiy munosabatlar. Jxukar madaniyati. Oriy qabilalarini Hindistonga bostirib kelishi. Oriy muammosi. Jamiyatda yangi ijtimoiy va iqtisodiy tuzum vujudga kelishi. Braxmanizm.

Yangi ijtimoiy-iqtisodiy jamiyatni yuzaga kelishi. Vedalar davri, Rigveda, Varna. Braxmanlar. Kshatriylar. Vayshilar. Shudralar. Ilk davlat birlashmalarining

vujudga kelishi. Malla, Cholla, Magadxa kuchayishi. Pataliputra. Nandalar davlati. Davlat tuzumi. Iqtisodiy munosabatlar.

Qadimgi Hindiston madaniyati. Diniy e'tiqodlar. Rigveda va sanxitlar. Ko'p xudolik. Indra, Varuna, Agni, Surya, Somma, Yama. Jahon yaratilishi to'g'risidagi afsona. Braxma, Vishnu, Shiva, Krishna, Vishnaizm va Shivaizm. Puranlar, Krishna va Kali. Bxagavadgita Buddizmning vujudga kelishi. Nirvana. Sangxa. Maxayana va Xinayana. Budxisatva. Sanskrit. Hindiston falsafasi. Lokayata. Vasheshika. Saxyan Shankara. Adabiyot "Maxabxarata", "Ramayana", Kalidasa, Tyapf, "Panchatantra" Alivakxusha, Bxamani. "Kural". Me'morchilik Kari, Ellor, Sanchi. Haykaltaroshlik Gandxara, Madxur, Amaravatta. Ajanta devor rasmlari. Matematika. Astronomiya. Tabobat. Madaniy aloqalar. "Yavan Jataka".

Aleksandr Makedonskiyning Hindistonga bostirib kirishi. Podsho Por. Nand sulolasining qulashi. Mauryalar davlati vujudga kelishi. Chandragupta. Chanakya. Mamlakatni birlashtirish. Diniy siyosat. Bindusara. Ashoka. Tashqi siyosat. Xo'jalik. Dehqonchilik. Chorvachilik. Hunarmandchilik. Savdo. Mauryalar davlatini inqirozi va parchalanishi. Hindu-yunon davlatlari. Yunon-Baqtriya davlati. Hindistonning ellinistik madaniyati.

Kushon imperiyasi. Yunon-Baqtriya podsholigining ag'darilishi. Ko'chmanchi yue-chjilar bosqini. Xyumi, Dumi, Shuanmi, Xisi, Guyshuan knyazliklari. Kudzula Kadfiz. Vima Kadfiz. Hindiston kushonlar davlati tarkibida. Kanishka. Guptalar davlati shakllanishi. Eftalitlar hujumi. Guptalar davlati qulashi. Janubiy Hindiston davlatlari. Rivojlangan va so'nggi davrlarda Hindistonda ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar. Davlat tuzumi. Jamiyatda stratifikatsiya jarayonining rivojlanishi. Varnalar va tabaqalar. Xo'jalik. Hindistonning qo'shni mamlakatlar bilan aloqalar. Hindiston va Buyuk Ipak yo'li. Qadimgi Hindiston va Markaziy Osiyo.

Dalvarzin-tepa, Xolchayon, Eski Termiz. Podsholar Vima Takto, Kanishka I, Xuvishka, Vasishka, Vasudeva. Buddizmning tarqalishi. Taksila. Kxaroshtri. Kushon imperiyasi madaniyati.

14-mavzu. Qadimgi Xitoy

Hududlar tabiiy sharoit, iqlim. Manbalar va manbashunoslik. Tarixiy davrlashtirish. Ilk dehqonchilik madaniyatlari. Yanishao. Lunshao. Shan qabilasi. Shan-In davlati. Anyan. Shan-In davrida iqtisod, jamiyat va davlat. An'yan yozuv manbalari. Chjou qabilasi. U-van yurishlari va Shan-In davlatining qulashi. G'arbiy Chjou davlati. Siyosiy vaziyat. Ijtimoiy tuzum. Iqtisodiy munosabatlar. Sharqiy Chjouni vujudga kelishi. Ishlab chiqarish kuchlarining rivojlanishi. Savdogarlar, Sharqiy Chjou parchalanishi. Qadimgi Xitoy shohlari orasidagi kurash. Le-Go va Jan-Go davrlari. Jamiyat tuzumi. Ijtimoiy munosabatlar. Dehqonchilik. Hunarmandchilik. Savdo. Soliqlar.

Sin davlati kuchayishi. Shan Yan islohotlari. Ko'chmanchilar bilan kurash. In Chjen. Sin Shixuandi. Xitoy birlashgan davlati vujudga kelishi. Islohotlar. Yer egaligi. Harbiy kuchlar. Davlat ma'muriyati. Soliqlar. Qonunlar. Sug'arilish. Yo'llar. Davlat standartlar. Buyuk Xitoy devori. Moliya. Yozuv. Qo'zg'olonlar.

Sin sulolasi taxtdan haydalishi. Taxt uchun kurash. Lyu Ban qo'zg'oloni.

Xan davlati vujudga kelishi. Siyosiy tuzum. Xo'jalik tiklash. Irrigatsiya. Qonunlar. Soliqlar. Zodogonlar. Van va Xou. Qo'zg'olonlar. Davlat zodogonlari. Davlat monopoliyalari. U-Di yangi qonunlar. Xan davlati yuksalishi. O'lkalar va viloyatlar. Nazorat. Harbiy kuchlar. Iqtisod. Davlat dini. Tashqi siyosat. Xitoyliklarni Farg'ona davlatini egallash uchun yurishlari. Ko'chmanchilarga qarshi kurash. Xunnu. Mode. Savdo. Qadimgi Xitoy va Markaziy Osiyo savdo munosabatlari. Buyuk Ipak yo'liga asos solinishi. Xan jamiyatining inqirozi. Xalq qo'zg'olonlari. Van Man islohotlari. "Qizil qoshlilar" qo'zg'oloni. So'nggi Xan sulolasi davri. Ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar. Ko'chmanchi qabilalar bilan kurash. Dehqonchilik. Hunarmandchilik. Savdo. Markaziy Osiyo bilan siyosiy va iqtisodiy aloqalar. Buyuk Ipak yo'li rivojlanishi. So'nggi Xan davlatini zaiflashuvi. Ijtimoiy-iqtisodiy inqiroz. Ko'chmanchilarni hujumi. "Sariq peshanabog'lar" qo'zg'oloni. So'nggi Xan davlati parchalanishi. O'zaro urushlar. Uch podshohlik davri.

Xitoy madaniyati. Diniy e'tiqodlar. Dao ta'limoti. Kun szi ta'limoti. Men szi. Budda ta'limoti. Xitoyda tarqalishi. Davlat dinlari. Yozuv va yozma manbalari. Adabiyot. Fan. Tarix. Matematika. Tibbiyot. San'at. Qadimgi Xitoy sivilizatsiyasi. Jahon xalqlari sivilizatsiyasiga qo'shgan hissasi va uning ahamiyati.

15-mavzu. Xunlar imperiyasi

Xunn qabilalari birlashuvi jarayoni. Shanyuy, Mode. Xunn qabilalari ittifoqi. Hukmdor Tuman. Mode. yue-chjilar bilan kurash jarayoni. Xunlar tili. Xunlar qo'shinining tuzilishi. Xitoy tarixchilari ma'lumotlari. Janubiy va shimoliy Xunn davlatlari. Shanyuy, Xuxane. Ko'chmanchi xunlar madaniyati.

JAHON TARIXI II QISM (Qadimgi Yunoniston va Rim tarixi)

1-mavzu. Qadimgi Yunoniston tarixiga kirish

Antik davr tarixiy tushunchasi. Antik davr va qadimgi Sharq davlatlarining tarixi. Qadimgi Yunonistonning jahon tarixidagi o'rni. Qadimgi Yunonistonning tarixiy davrlari. Yunonistonning geografik o'rni, tabiiy sharoitlari. Tabiiy sharoitlarni Yunonistonning xo'jaligiga va tarixiy rivojlanishiga ta'siri. Qadimgi Yunoniston tarixidan asosiy manbalar va Yunoniston tarixnavisligi. Dengiz va tog' madaniyatlari tushunchasi. Miloddan avvalgi II ming yillikda Yunoniston.

2-mavzu. Krit-Miken sivilizatsiya

Krit-Miken jamiyati rivojlanishi xususiyati. Krit orolida jamiyatning vujudga kelishi, uning rivojlanishi, ravnaqi. Krit davlatining inqirozga uchrashi. Miloddan avvalgi II ming yillikda Axey Yunonistoni. Miken, Trinf va Pilos davlatlari. Ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar. Doriy qabilalarining ko'chishi. Urug'-jamo'a munosabatlarining qayta tiklanishi. Miloddan avvalgi XI – IX asrlarda Yunoniston.

3-mavzu. Buyuk Yunon kolonizatsiyasi va yunon polislarining vujudga kelishi

Yunon polislarini paydo bo'lishining sabablari. Kurashayotgan shahar-davlatlar. Demos va aslzodalar o'rtasidagi kurash. Shahar davlatlari-polislarining barpo bo'lishi. Buyuk yunon koloniyalari. Miloddan avvalgi VIII – VI asrda qadimgi Peloponnes. Sparta davlatlarining ijtimoiy-iqtisodiy tuzumi. Sparta davlati.

4-mavzu. Miloddan avvalgi IX asr oxiri – VI asrlarda Attika. Afinada quldorlik demokratiyasini paydo bo'lishi

Attika aholisining vujudga kelishi. Attikaning xo'jaligi, dehqonchiligi, hunarmandchiligi, savdo-sotiq munosabatlari. Ilk davlatni vujudga kelishi. Solon islohotlari va ularning ahamiyati. Antik qullik. Pisistrat hokimiyati. Klisfen islohotlari. Afinada quldorlik demokratiyasining o'rnatilishi.

5-mavzu. Yunon-fors urushlari

Miloddan avvalgi VI–V asrlarda Yunoniston. Yunon–fors urushi boshlanishi sabablari va oqibatlari. Marafon, Salamin, Plateya yaqinidagi janglar. Miloddan avvalgi V–IV asrlarda Yunonistonning iqtisodiy rivojlanishi. Yunoniston iqtisodiy rivojlanishida ikkita asosiy yo'nalish–afinalik va spartalik. Ularning xususiyatlari. Afinani iqtisodiy-ijtimoiy rivojlanishi.

6-mavzu. Miloddan avvalgi V – IV asrlarda Yunoniston. Polis tizimining inqirozi

Afina davlat tuzumi. Perikl davrida Afina quldorlik demokratiyasining ravnaqi. I Afina dengiz ittifoqi. Demokratiya va Yunonistonning oltin asri. Spartaning siyosiy tuzumi. Miloddan avvalgi V asrda Peloponnes ittifoqi. Miloddan avvalgi 430-yil Afina arxe va Peloponnes ittifoqi o'rtasidagi munosabat. Peloponnes urushi, uning sabablari, natijalari, oqibatlari. Ahmoniylar davlatining ta'sirini kuchayishi. Fivaning yuksalishi. II Afina dengiz ittifoqining tashkil topishi. Sparta, Afina, Fiva o'rtasidagi raqobat. Yunonistonda siyosiy tarqoqlik. Polis tizimining inqirozi. Inqirozni yengish dasturlari. (Platon, Isokrat, Aristotel). Buyuk Yunoniston va Qora dengiz sohillaridagi yunon shaharlari va davlatlari.

7-mavzu. Aleksandr Makedonskiy imperiyasi

Makedoniyaning yuksalishi. Yunonistonda Makedoniya hukmronligining o'rnatilishi. Aleksandr Makedonskiy imperiyasi. Sharqqa yurishning boshlanishi. Asosiy janglar. Bosib olingan yerlarda olib borilgan siyosat. Markaziy Osiyoga harbiy yurish. Aleksandr Makedonskiyga qarshi milliy ozodlik kurash. Hindistonga harbiy yurish. Aleksandr Makedonskiy saltanatining tashkil topishi va ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy hayot. Saltanatning parchalanishi.

8-mavzu. Ellinistik bosqich va uning xususiyatlari

Ellinizm mohiyati. Yunon va Sharq elementlari. Ellinizmning davrlanishi. Ellinistik davlatlar. Makedoniya, Yunoniston, Misr va Pergam podsholigi. Ellinistik davlatlarni iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy rivojlanishi va o'ziga xos xususiyatlari. Rim istilosi. Ellinistik davlatlarni qulashini sabablari. Ellinistik madaniyat. Ellinistik madaniyatning ahamiyati.

9-mavzu. Qadimgi Yunoniston madaniyati.

Miloddan avvalgi VIII – II asrlarda qadimgi Yunoniston madaniyati. Yunoniston madaniyati rivojlanishining asosiy shart-sharoitlari. Antik davr madaniyati – jahon sivilizatsiyasining beshigi. Arifmetika, astronomiya, mifologiya va teologiya. “Illiada” va “Odisseya” dostonlari. Ta’lim tizimi. Yunon alifbosi. Tabiiy fanlar, falsafa, notiqlik. Suqrot, Platon va Aristotel. Metafizika. Platon akademiyasi. Anaksimandr. Matematika va matematik fanlar. Pifagor, Yevklid va Arximed. Meditsina. Gippokrat. Tarix fani. Gerodot. Olimpiada o'yinlari. Badiiy tasviriy san'at asarlari. Haykaltaroshlik. Zevs haykali. Fidiy. Pifagor Regiyskiy, Poliklet. Arxitektura. Yunon adabiyoti va teatr. Teatr va uning jamiyatdagi o'rni. Miloddan avvalgi VII–VI asrlarda yunon she'riyati. Miloddan avvalgi V asrda Yunon tragediyasi. Esxil, Sofokl, Evripid, Aristofan ijodi. Esxil.

10-mavzu. Qadimgi Rim tarixiga kirish

Qadimgi Rim tarixiga kirish. Jahon tarixida Rimning tutgan o'rni va ahamiyati. Rim jamiyati – quldorlik tizimining yuqori bosqichi. Xronologiya. Qadimgi Rim tarixining davrlanishi. Italiyaning geografik o'rni va tabiiy sharoitlari. Aholisi. Etnik xilma-xilligi. Asosiy qabilalar: ligurlar va boshqa mahalliy qabilalar, italiklar, illiriyalik etnik guruhlar, etrusklar, yunonlar. Qadimgi Rim tarixini o'rganish.

11-mavzu. Ilk Rim Respublikasi

Miloddan avvalgi VIII – VII asrlarda Italiyada ilk quldorlik jamiyati. Miloddan avvalgi VIII asrda Etruriya. Etrusklar va Rim. Italiya janubida va Sitsiliya orolida yunon polislari. Rim. Rim tarixidan manbalar. Rimning geografik o'rni va tabiiy sharoiti. Rim fuqarolik jamiyati. Patriitsiyalar va plebeylar, kliyentlar va patronlar. Patriarxal qulchilik va uning manbalari. Davlat tuzilishi. Podsho hokimiyati. Serviy Tulliy islohati. Podsho hokimiyatining yemirilishi va Rim Respublikasining o'rnatilishi. Miloddan avvalgi VI – III asrlarda Rim va Italiya. Plebey va patriitsiyalar o'rtasidagi kurash sabablari, asosiy bosqichlari va natijalari. Miloddan avvalgi IV – III asrlarda Rimda davlat tuzilishi. Rim tomonidan Italiyaning istilo etilishi. Rim-Italiya ittifoqi.

12-mavzu. Mil avv. III – II asrlarda Rim respublikasi

Rim va Karfagenning O'rta Yer dengizi xavzasidagi hukmronlik qilish maqsadida olib borgan kurashi. Karfagen davlati. Karfagen – Rim munosabatlari. Puni urushlari. Ularning natijalari. Miloddan avvalgi II asrdagi Rimning Sharqiy

O'rta Yer dengizidagi istilolari. Makedoniyaning istilo etilishi. Makedoniya va Yunonistonning provinsiyalarga aylanishi. Salavkiylar podsholigining qulashi. Uchinchi Puni urushi. Karfagenning tor-mor etilishi. Miloddan avvalgi II-I asrlarda Rimning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishi. Rimda quldorlikning o'sishi. Rim istilolarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish jarayoniga ta'siri Rimni iqtisodiy, ijtimoiy rivojlanishini o'ziga xos xususiyatlari. Klassik qulchilikni ahamiyati. Miloddan avvalgi II asrda Rimdagi ichki siyosat. Qullar qo'zg'oloni. Sitsiliyada I qullar qo'zg'oloni. Aka-uka Graxlarni agrar siyosiy islohotlari. Yugurta urushi. Gay Mariyning harbiy-siyosiy islohatlari, uning faoliyati. Rimdagi ijtimoiy-siyosiy kurash. Italiyadagi ittifoqchilar urushi.

13-mavzu. Rim respublikasi inqirozi va Ilk imperiya

Miloddan avvalgi I asrning 80-yillarida Rim respublikasida siyosiy kurash. Pont podsholigi bilan birinchi urush. Miloddan avvalgi I asrning 80-yillari oxirida Rimda fuqarolar urushi. Lutsiy Korneliy Sullaning diktaturasi. Ispaniyada Sertoriyning faoliyati. Pont podsholigi bilan uchinchi urush (Miloddan avvalgi-74-63-yy.). Spartak boshchiligidagi qo'zg'olon. Miloddan avvalgi 70-yillar oxiri 60-yillar boshida siyosiy guruhlarining kurashi. Miloddan avvalgi 60-yillarda Rimda siyosiy kurash. 1-uchlar ittifoqi (1-triumvirat). Sezarning konsulligi. Galliyada urushlar. Yuliy Sezarning siyosiy mavqeining mustahkamlanishi. Miloddan avvalgi I asrning 40 – yillarida fuqarolar urushi va Yuliy Sezar diktaturasi. Yuliy Sezar qonunchiligi. Ijtimoiy siyosat. Yuliy Sezar diktaturasining ahamiyati. Miloddan avvalgi I asrning 40-yillar oxiri va 30-yillardagi fuqarolar urushi. II-uchlar ittifoqi (II – triumvirat). Fuqarolar urushining ijtimoiy-siyosiy oqibatlari. Polis tizimi inqirozi va Rim respublikasi qulashining asosiy sabablari.

14-mavzu. Ilk Rim imperiyasi

Imperiyaning o'ziga xos xususiyatlari. Rim imperiyasining administrativ tuzilishi. Italiya. g'arbiy va Sharqiy provinsiyalar. Ularning o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari. Oktavian Avgust hukmronligi. Prinsipat. Monarxiya o'rnatilishining dolzarbligi. Oktavianning siyosiy dasturi va maqsadi. Qonunchilik. Prinsipat asoslari. Avgustning ijtimoiy siyosati. Quldorchilikning kuchayishi. Oktavian Avgustning tashqi siyosati, uning hukmronligining natijalari va ahamiyati.

15-mavzu. Milodiy I - II asrlarda Rim imperiyasida ijtimoiy - iqtisodiy munosabatlar.

Rim imperiyasining iqtisodiy ravnaqi. O'rta Yer dengizi havzasida iqtisodiy birlik. Millodiy I – II asrlarda Rim hokimiyati. Quldorlikning kuchayishi. Mayda ishlab chiqarish kuchlari. Kolonat munosabatlarining rivojlanishi va uning evolyutsiyasi. Shahar aholisi. Ozodlikka chiqarilgan qullar. Miloddan avvalgi I asrda Rim imperiyasi. Yuliy-Klavdiy va Flaviylar sulolasi. Antoninlar sulolasi. Rim imperiyasining "oltin davri". Ijtimoiy munosabatlar va madaniy hayotning butun O'rta Yer dengizi havzasida birligi. II asr – antik sivilizatsiyasining ravnaqi. Antoninlarning agrar, iqtisodiy-ijtimoiy, siyosati. qulchilikka munosabat. "Rim

dunyosi” – bu tushunchaning ijtimoiy-siyosiy mazmuni. So‘nggi Antoniylar davrida ichki va tashqi ahvolni o‘zgarishi. II asrda Rim davlati rivojlanishining asosiy ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy natijalari. III asr inqirozi. Rim davlatining inqirozi. Ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy inqirozning sabablari. Xristian dinining vujudga kelishi va yoyilishi.

16-mavzu. So‘nggi Rim imperiyasi

Milodiy IV – V asrlarda Rim jamiyati va davlati. Dominat tizimi. Inqirozni yengish. Diokletian va Maksimianning ijtimoiy-siyosiy islohatlari. Davlat boshqaruvining o‘zgarishi, tetrarxiya, dominat tizimining o‘rnatilishi. Imperator hokimiyati. Soliq islohatlari. Imperator Konstantin. Konstantinning diniy siyosati. Xo‘jalikning rivojlanishi. Patrotsiniy. Rim provinsiyalarida varvarlarning joylashuvi. Ijtimoiy ziddiyatlarning keskinlashuvi. Ommaviy xarakterlar. Xalqlarning Buyuk ko‘chishining boshlanishi. Rim armiyasida varvarlarning o‘sishi.

17-mavzu. G‘arbiy Rim imperiyasining qulashi

Rim imperiyasining g‘arbiy va Sharqiy imperiyalarga bo‘linishi, uning sabablari. G‘arbiy Rim imperiyasi. Uning zaifligi. Reyndagi german qabilalari. Ularning Italiyaga bostirib kirishi. Yangi ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy tartibning belgilari. Xunlar. Katalaun jangi. Rim markaziy hokimiyatining inqirozi. G‘arbiy Rim imperiyasining qulashi. Antik quldorlik jamiyati qulashining iqtisodiy-ijtimoiy, siyosiy sabablari va oqibatlarini. Quldorlik jamiyatining tarixiy ahamiyati. Qadimgi dunyo sivilizatsiyalari – zamonaviy sivilizatsiyaning poydevori.

18-mavzu. Qadimgi Rim madaniyati.

Rim va G‘arb sivilizatsiyasi ildizlari. Antik madaniyatning inqirozi. Tarixnavislik. Ammian Marsellin. Xronikalar. Arxitektura va qurilish. San‘at. Maxsus bilimlar. G‘arb sivilizatsiyasi haqidagi ilk qarashlar. Fan va texnologiya.

Jahon tarixi III qism (O‘rta asrlar tarixi)

1-mavzu. Kirish. Varvar qirolliklarining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi.

O‘rta asrlar tarixi manbalarini turkumlash. O‘rta asrlar tarixi manbalarini umumiy tavsifi va ularni o‘rganish uslubi. V – XI asrlar tarixi manbalari. Natural xo‘jalik yer rentasi shakllari. Krepostnoylikni kengayishi shart-sharoitlari. Patronat. Immunitet. German qabilalari. Feodalizm sintezi. O‘rta asrlar tarixi manbalarini o‘rganish muammolari.

Quldorlik tuzumining inqirozi va Rim imperiyasida feodal munosabatlarning vujudga kelishi. Emfitevisis. III – V asrlarda iqtisodiy inqiroz. Rim imperiyasining ijtimoiy va davlat tuzumi. G‘oyaviy inqiroz. Imperiyaning xristianlashishi. Xalq ommasining ijtimoiy noroziligi va uning turlari. German qabilalarida ibtidoiy

jamoat tuzumining inqirozi. IV – V asrlarda siyosiy tuzumning o'zgarishi. Rim imperiyasining qulashi va varvar davlatlarining tashkil topishi. Xalqlarning buyuk ko'chishining sabablari. Vestgotlar. Vandallar. Xunlar.

2-mavzu. Franklar davlati

Galliyaning franklar tomonidan bosib olinishi. Merovinglar davlati. "Sali haqiqati". Merovinglar davrida frank jamiyatida ijtimoiy tabaqalanish. Frank davlati. Xlodviglar davrida davlatning bo'linib ketishi. Karolinglar hukmronligi. Feodallashtirish jarayonining tezlashishi. Papa davlatining tashkil topishi. Buyuk Karl imperiyasi. Karolinglar davlatida feodal munosabatlarning asosining shakllanishi. Feodal votchinasiga qarshi dehqonlar ahvoli. Karolinglar davlatining zaiflashuvi va uning parchalanib ketishi.

3-mavzu. Vizantiya imperiyasi

IV – IX asr birinchi yarmida Vizantiya. Vizantiya imperiyasining tashkil topishi. Qishloq xo'jaligi. Shaharlar hunarmandchilik va savdo. Imperator Yustinian davri. "Nika" harakati. Yustinian tashqi siyosati va urushlar. Slavyanlar bosqini. VII – VIII asrlarda Vizantiyada ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy o'zgarishlar. VIII – IX asr birinchi yarmida xalq harakati. IX – XI asr o'rtalarida Vizantiya. Makedoniya sulolasi imperatorlarining agrar qonunlari. "Eparx kitobi". Davlat apparati. IX – XI asrlarda cherkov. IX asr ikkinchi yarmi XI asr o'rtalarida Vizantiya tashqi siyosati. X – XI asrlarda siyosiy kurash.

4-mavzu. Arab xalifaligi

O'rta asr arab tarixshunosligi. Arabiston yarim oroli aholisi va madaniyati. Qabilaviy urug'chilik tizimi. Makka, Madina shaharlari. Davlatning yuzaga kelishi shart-sharoitlari. Islomga qadar mavjud davlatlar.

Muhammad s.a.v. faoliyati. Yangi din uchun kurash. Qur'on diniy yodgorlik sifatida. Musulmonlar aqidasi va urf-odatlar. Oila. Nikoh va ayollarning qur'ondagi ta'riflanishi. Islom va injil. Islomning tarqalishi. Ilk xalifalik davri. Xarbiy yurishlar. Vizantiya va Eronga yurish. Arablar g'alabasining sabablari.

Ummaviylarning hokimiyatga kelishi. Sunniylik va shialik. Ummaviyliklar xalifaligining yuksalishi. Arablarga qarshi milliy ozodlik harakatlari. Muqanna. Bobek. Zinjij. Qo'zg'olon sabablari. Abbosiylar hokimiyati va uning parchalanish sabablari.

5-mavzu. Ilk o'rta asrlarda G'arbiy Yevropa davlatlari.

Angliya. Britaniya orolidagi maxaliy kelt, skot va pikt qabilalar yerlarini german (angl, saks, yut) qabilalari tomonidan bosib olishi va o'z qiroliklariga asos solishi. Buyuk Artur qirolligi. Daniyaliklarning bosqini. Denlo hududi. Buyuk Alfred qirolligi. Britaniya orolini Daniyaliklarni to'liq bosib olinishi.

Germaniya. Sharqiy frank qirolligida mahalliy sakson sulolasining taxtga kelishi. Genrix I. Burglar, venger qabilalarning bosqini va Lex daryosi yonidagi jang. Otton I va Muqadas Rim Imperiyasi. Germaniyada feodal munosabatlarning shakllanishi. Germaniyada feodallashtirish jarayonining o'ziga xos xususiyati.

Yagona nemis ilk feodal davlatining tashkil topishi. Germaniyada cherkov siyosati. German qirollarining italyanacha siyosati va Muqaddas Rim imperiyasining tashkil topishi. Nemis feodallarining slavyanlar yerlariga bosqinlari. Germaniyada feodal tuzumning yanada mustahkamlanishi. XI asr ikkinchi yarmida siyosiy inqiroz.

Skandinaviya xalqlari: vikinglar. Shimoliy Yevropadagi davlat birlashmalari.

6-mavzu. Slavyan xalqlari. Kiyev Rusi davlati

Slavyan xalqlari: sharqiy, janubiy, g'arbiy slavyanlar. Chexiya, Bolgar podsholigi, Polsha. Ijtimoiy iqtisodiy taraqqiyoti. Madaniyati. Diniy etiqod.

Qadimgi Rus davlatining tashkil topishi va rivojlanishi. IX – XI asrlarda Rus davlatining tashkil topishidagi shart-sharoitlar. Norman nazariyasi. Sharqiy slavyan qabilalarining Kiyev knyazligiga birlashtirilishi. Drevlyanlar. Kiyev Rusi davlatining qo'shni slavyan davlatlari bilan iqtisodiy, siyosiy va madaniy aloqalari. Knyazliklar. Vladimir va Suzdal yerlari. Barshchina.

7-mavzu. Ilk O'rta asrlarda Hindiston

Ilk o'rta asrlarda Hindiston. Hindistonning ijtimoiy-iqtisodiy hayoti. Agrar munosabatlar. Kasta-jamoa tizimi. Gupta davlatining parchalanishi va Xarsha davlatining vujudga kelishi. Buddizmning qulashi va induizm podsholigining. VIII asr boshlarida Hindistonda siyosiy vaziyat. Rajput podsholigining vujudga kelishi. Rajputlar istilosining boshlanishi. Rajput podsholigida vassal-iyerarxiya tizimi. Feodal yer egaligi turlari. X asr o'rtalari XII asrlarda Rajputa podsholigi. VIII – XII asrlarda Janubiy hind davlati va Dekan. Janubiy Hind va Dekanda feodal munosabatlarning rivojlanishi.

8-mavzu. Ilk O'rta asrlarda Xitoy

Ilk o'rta asrlarda Xitoyda feodal munosabatlarning vujudga kelishi va rivojlanishining jahon tarixiga xosligi. Xan imperiyasidan keyin Uch podsholik davrida o'zaro urushlar. IV – V asrlarda ko'chmanchilarning bosqinlari. Shimol va Janubda davlat uyushmalarining vujudga kelishi. Yer munosabatlarining shakllari. Davlat va ma'muriyat. Ijtimoiy tuzum. Buddha, Konfutsiy va daosizm diniy e'tiqodlari. VI – VII asrlarda Xitoyning birlashishi va iqtisodiy yuksalishi. Suy va Tan sulolalari. Feod sistemasining rivojlanishi. Shaharlar, xunarmandchilik va savdo. Buyuk Ipak yo'li. Xitoy va Markaziy Osiyo.

9-mavzu. Salib yurishlari

Salib yurishlari (XI asr oxiridan to XIII asr oxirigacha) sabablari va ularning qatnashchilari, xarakteri. Birinchi salib yurishi. Sharqda salibchilar davlati. Ikkinchi, uchinchi salb yurishlari. 1202-1204-yillardagi salb yurishlari. Vizantiyaning istilo etilishi. So'nggi salib yurishlar. Salib yurishlarning oqibatlari. Rim papaligi. Salib yurishlarining G'arbiy Yevropaga ko'rsatgan ta'siri.

10-mavzu. XII-XV asr boshlarida Fransiya

XI – XIII asrlarda Fransiya Agrar tuzumdagi o‘zgarishlar. Shaharlar XI – XII asrlarda siyosiy tarqoqlik. Markazlashish jarayoni. Qirol hokimiyatining kuchayishi. Alobigoy urushi. Davlat boshqaruvi.

XIV – XV asrlarda Fransiya. XIV asrda feodallar va dehqonlar. Shahar ijtimoiy hayoti. Markazlashish jarayoni yutuqlari. Qirol hokimiyatining kuchayishi. Hukmron tabaqalarning jipslashishi, siyosiy faoliyatining kuchayishi. Papa bilan kurash va Bosh shtatlarning vujudga kelishi. Yuz yillik urush. Parij qo‘zg‘oloni. Jakeriya XIV asr ikkinchi yarmida xalq harakati.

Feodal urushlar. Kaboshyenlar qo‘zg‘oloni. Yuz yillik urushning ikkinchi davri. Janna d’Ark – xalq qahramoni. Soliq va harbiy islohot. Qishloq xo‘jaligi, hunarmandchilik va savdo. XV asr ikkinchi yarmida Fransiyaning siyosiy birlashishi.

11-mavzu. XII-XV asr boshlarida Angliya

XI – XII asrlarda Angliya. Norman istilosi. Feodallashish jarayonining tugashi. “Dahshatli sud kitobi”. Agrar tuzum va dehqonlarning ahvoli. Shaharlar. Mamlakatning rivojlanishi. Ijtimoiy taraqqiyot. Islandiya istilosi. Yagona ingliz xalqining shakllanishi.

XIII asrda Angliya. Iqtisodiy rivojlanish. Dehqonlarning tabaqalanishi. Ijtimoiy ziddiyatning keskinlashishi. Feodallar guruhi. Iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari va asosiy yo‘nalishlari. Shaharlar. Siyosiy kurash. Erkinliklarning Buyuk xartiyasi. Fuqarolar urushi. Angliya parlamentining vujudga kelishi. Angliya tashqi siyosati. XIV – XV asrlarda Angliya. Qishloq xo‘jaligining rivojlanishi. Shahar va qishloqlarda ijtimoiy ziddiyatning keskinlashishi. Uot Tayler qo‘zg‘oloni. XV asrda Angliyaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Djek Ked qo‘zg‘oloni. Ingliz millatining shakllanishi.

12-mavzu. Muqaddas Rim imperiyasi va Pireney yarim oroli davlatlari.

XII – XIII asrlarda Muqaddas Rim imperiyasi. Ishlab chiqarish kuchlarining rivojlanishi. Shaharlar. Nemis qishlog‘ida ijtimoiy ziddiyat. Hududiy knyazliklarning tashkil topishining iqtisodiy shart-sharoitlari. Sharqqa nemis bosqini. German imperatorlarining tashqi siyosati. Xududiy knyazliklarning mustahkamlanishi.

XIV – XV asrlarda Germaniya. Shaharlarning rivojlanishi. XIV – XV asrlarda nemis qishlog‘i. Germaniyaning siyosiy rivojlanishi. Shahar va qishloqlardagi ijtimoiy harakatlar.

XI – XIII asrlarda Pireney yarim oroli davlatlari. Rekonkista. Pireney yarim oroli davlatlarining iqtisodiy rivojlanishi. Shaharlar. Ijtimoiy taraqqiyot. Siyosiy tuzum.

XIV – XV asrlarda Pireney yarim oroli davlatlari. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish. Hukmron guruhlar va ichki siyosiy kurash. Cherkov va unga qarshi kurash. Rio Gonzales de Klavixo missiyasi.

13-mavzu. XII-XVI asrlarda Rus knyazliklarining siyosiy, ijtimoiy-

iqtisodiy taraqqiyoti

Rusda feodal tarqoqlik. Feodal munosabatlar. Xalq qo'zg'olonlari. Siyosiy tuzum. Tashqi dushmanlar bilan kurash. Feodal tarqoqlik davrida Rus yerlari. Iqtisodiy rivojlanish.

XII – XIII asrlarda Boltiq bo'yi. Rusning nemis-shved feodallariga qarshi kurashi. Rim papasi. Rusning nemis bosqinlariga qarshi kurashi. Mo'g'ul-tatar bosqinlariga qarshi kurash. Oltin O'rda xonligi. Rus yerlarining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi.

14-mavzu. XII-XV asrlarda Mo'g'ullar imperiyasi

XII – XIII asrlarda Mo'g'ul qabilalari. Mo'g'ullar davlatining yuzaga kelishi. Chingizxonning tashqi siyosati. Chingizxon va uning vorislarining ichki va tashqi siyosati. Yuan davlati. Siyosiy boshboshdoqlik. Uluslarga parchalanishi. Yasoq. Qurultoy. Cherik.

15-mavzu. XII-XVII asrlarda Usmoniylar davlati

Saljuqiylar davrining asosiy xususiyatlari. XIII asr ikkinchi yarmi XIV asr boshlarida Kichik Osiyo. XIV asr ikkinchi yarmida Usmoniylar davlatining tashkil topishi va Bolqon istilosi. XV asr ikkinchi yarmida Turkiya. Xalq harakati. Konstantinopolning ishg'ol etilishi. Bolqon va Kichik Osiyodagi istilolarning tugatilishi.

XV asr ikkinchi yarmida Turkiya. Feodal munosabatlar. Fotih Mexmed II islohotlari. Qonunnoma.

16-mavzu. XII-XVII asrlarda Hindiston va Eron

Dehli sultonligining tashkil topishi. Feodal munosabatlar. XIII asrda Dehli davlati. Alaud-Din Xilji Muxammad Tug'laq imperiyasi. XIV asr ikkinchi yarmida Dehli sultonligi va uning qulashi. Dehli sultonligining qayta tiklanishi. Baxmani davlati. Vijayanagar davlati.

Abbosiylar davrida Eron. Saljuqiylar bosqini va Eronni zabt etilishi. Ismoiliiylar davlati. Mo'g'ullar bosqini davrida Eron. Xulakuxon yurishlari. Eronni zabt etilishi. Ilxonlar davlati. Qozonxon islohoti. A.Temur davrida Eron. Oqqo'yunli turkmanlar davlati. Safaviylar davlatini yuzaga kelish shart-sharoiti.

17-mavzu. XIII-XVII asrlarda Xitoy.

Feodal urushlar. Yan-yan islohotlari. Tan davlatida qarama-qarshiliklarning keskinlashishi. Dehqonlar urushi. Sun davlatining tashkil topishi. Davlat tuzumi. Ichki va tashqi siyosat. Feodal munosabatlar. Xalq qo'zg'olonlari. Siyosiy kurash. Chjurchjenlar bosqini. Mo'g'ullar bosqini. Xalq qo'zg'olonlari. Min davlatining tashkil topishi. Madaniyat va fan. Xitoy va Markaziy Osiyo.

18-mavzu. Yangi davr boshlarida Yevropa mamlakatlarida ijtimoiy–iqtisodiy hayot. XVI-XVII asrlarda Fransiya va Angliya

Buyuk geografik kashfiyotlar va ularning tarixiy ahamiyati. Mustamlakachilik tizimining shakllanishi. Yangi davr boshlarida Yevropaning ijtimoiy-iqtisodiy qiyofasi. Kapitalistik ishlab chiqarishning shakllanishi. Birja va banklar. Ilm-fan.

Qirollik hokimiyatining kuchayishi. Absolyutizm. Yevropada reformatsiya. Fransiya davridagi diniy urushlar.

Angliya Yelizavetta I hukmronligi davrida. Dengiz hukmronligi uchun kurashlar.

JAHON TARIXI IV QISM **(Yangi davr: Yevropa va Amerika mamlakatlari)**

1-mavzu. Kirish. Yangi davrda Yevropa va Amerika mamlakatlarining iqtisodiy rivojlanishi: asosiy yo‘nalishlar va tendensiyalar.

“Yangi tarix” atamasi va uning iste‘molga kiritilishi. “Yangi tarixni” davrlashtirish masalasi. Yevropa va Amerika mamlakatlari tarixida yangi davrning ahamiyati.

Sanoat rivojlanishidagi o‘zgarishlar. Yirik korxonalarni qurishga bo‘lgan zarurat. Manufakturalarning paydo bo‘lishi va rivojlanishi. Ishlab chiqarishning yangicha tashkil qilinishi. Xo‘jalik yuritishning yangi shakli. Sanoat to‘ntarishi. Texnik ixtirolarning ishlab chiqarishga joriy qilinishi. Sanoatlashtirish jarayonlari. Sanoatning monopollashuvi. Agrar sohadagi o‘zgarishlar. «Agrar inqilob». Qishloqlarda yangicha iqtisodiy munosabatlarning shakllanishi. Yerga egalik masalalari. Savdo sohasidagi o‘zgarishlar. Savdo kompaniyalar faoliyati. Jahon savdosi ko‘lamining kengayishi. Moliya tizimidagi o‘zgarishlar. Banklar faoliyati. Hissadorlik jamiyatlar va kompaniyalarning paydo bo‘lishi. Shaharlarning Yevropa va Amerika mamlakatlari iqtisodiy rivojlanishidagi o‘rni. Iqtisodiy inqirozlar.

2-mavzu. Yangi davrda Yevropa va Amerika mamlakatlarining ijtimoiy rivojlanishi: asosiy yo‘nalishlar va tendensiyalar.

Yevropa mamlakatlarida yangicha hayot tarzining vujudga kelishi. Shaharlarning jamiyat hayotidagi roli. Aholining ijtimoiy tarkibidagi o‘zgarishlar. Savdo-sanoat va moliya doiralari. Tadbirkorlar. Yollanma ishchilar. Dehqonlar va ularning shaxsiy ozodlikka erishish masalasi. Fermerlar. Kundalik turmushdagi o‘zgarishlar. Migratsiya jarayonlari. Zodagonlik. Shahar aholisi sonining o‘sib borishi. Urbanizatsiya jarayoni. Yangi davrda demografiya masalasi. Demografik inqilob. Kasaba uyushmalar.

3-mavzu. Yangi davrda Yevropa va Amerika mamlakatlarining siyosiy rivojlanishi: asosiy yo‘nalishlar va tendensiyalar.

Markaziy hokimiyat masalalari. Absolyutizm. Vakillik muassasalari. Sud tizimining tashkil qilinishi. Parlamentarizm. Qirol va parlament o‘rtasidagi

ziddiyatlar. Mutlaq monarxiyani cheklash masalasi. Qirol hokimiyati va cherkov. Ma'rifatchilik g'oyalari va siyosat. "Ma'rifatli absolyutizm". Inqiloblar. Ijtimoiy-Osiyosiy ta'limotlar va harakatlar. Liberalizm, konservatizm, sotsializm. Kommunistik g'oyalar. Siyosiy partiyalar.

4-mavzu. Buyuk Britaniya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Angliyaning ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy rivojlanishi. Angliyaning ichki va tashqi siyosati. Absolyutizm va Reformatsiya. Siyosiy inqiroz. Yelizaveta I hukmronligi. Dengiz hukmronligi uchun kurash. Yakov I va Karl I Styuartlarning ichki va tashqi siyosati. Parlamentda muxolifatning kuchayishi. Puritanlik. Inqilobning zamini va shart-sharoitlari. Inqilobning boshlanishi. Fuqarolar urushi. Levellerlar va respublikaning o'rnatilishi. Respublika va protektorat. Oliver Kromvel. Ikkinchi respublika va Styuartlarning tiklanishi. "Shonli inqilob". Madaniyat va siyosiy fikr. XVIII asrning birinchi yarmida Buyuk Britaniyaning siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Sanoat to'ntarilishi. Ingliz ma'rifatchiligi. Buyuk Britaniya Napoleon Fransiyasiga qarshi urush davrida. XIX asrning birinchi yarmida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanish. Sanoat to'ntarilishining yakunlanishi. Tashqi siyosat va mustamlakachilik masalalari. Buyuk Britaniyada ijtimoiy munosabatlar. XIX asrning ikkinchi yarmida Buyuk Britaniyaning iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi. U.Gladston va B.Dizraeli. Irlandiya masalasi. Ishchilar harakati. Leyboristlar. XX asrning boshida Buyuk Britaniyaning ichki va tashqi siyosati. L.Jorj. Urush oldi inqirozi. Britaniya dominionlari. Buyuk Britaniya Birinchi jahon urushi yillarida.

5-mavzu. Fransiya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Fransiyaning siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Fransiyada diniy urushlar va mutlaq monarxiyaning mustahkamlanishi. Ichki siyosiy inqiroz. Rishelye. Ichki va tashqi siyosat. Mazarini va Fronza. Lyudovik XIV absolyutizmi. Fransuz ma'rifatchiligi. Inqiloboldi inqirozi. Fransiya inqilobi (XVIII asr oxiri). Konsullik va birinchi imperiya. Napoleon Bonapartning ichki va tashqi siyosati. Burbonlarning dastlabki tiklanishi. Vena kongressi va uning qarorlari. Burbonlarning ikkinchi marta tiklanishi. Tiklanish davrida ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish. 1830-yil iyul inqilobi. Fransiyada Iyul monarxiyasi (1830-1848-yy.). 1848-yil inqilobi. Ikkinchi Respublika. 1851-yil 2-dekabr davlat to'ntarilishi va Ikkinchi imperiya. Ikkinchi imperiya davrida Fransiyaning ichki va tashqi siyosati. Mustamlakachilik siyosati. Fransiya-Prussiya urushi. Uchinchi Respublika. XIX asr oxirida siyosiy vaziyat. XIX oxiri – XX boshida Fransiya iqtisodiyoti. Uchinchi respublikaning tashqi siyosati. XX asr boshida siyosiy kurash. Fransiya Birinchi jahon urushi yillarida.

6-mavzu. Germaniya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va

jarayonlari.

German davlatlari ilk yangi davrda: siyosiy tarqoqlik. Reformatsiya va dehqonlar urushi. German yerlari O'ttiz yillik urush davrida. German davlatlari O'ttiz yillik urushdan so'ng. Iqtisodiy vaziyat. Dehqonlar harakati. Germaniya shaharlari. Brandenburg-Prussiya davlatining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi. Prussiya qirolligi. Fridrix II ning ichki va tashqi siyosati. German davlatlari xalqaro munosabatlar tizimida. Yagona nemis millatining shakllanishi. Madaniy rivojlanish. Fransiya inqilobi (XVIII asr oxiri) va nemis davlatlari. German davlatlari Napoleon urushlari davrida. 1815-1848-yillarda ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanish. 1848-1849-yillar inqilobi. Inqilobdan so'ng Germaniyaning rivojlanishi. Iqtisodiy o'sish. Sanoat to'ntarishining yakunlanishi. Agrar islohotlar. Otto fon Bismark faoliyati. Shimoliy German ittifoqining barpo etilishi. Tashqi siyosat. Fransiya-Prussiya urushi va Germaniyaning birlashishi. XIX asr oxirgi choragida Germaniya imperiyasining davlat tuzumi va iqtisodiyoti. "Kulturkampf" va sotsialistik harakatga qarshi kurash. XIX asrning oxirgi choragida ichki siyosiy vaziyat. Germaniya xalqaro munosabatlar tizimida (XIX asr oxiri – XX asr boshida). XX asr boshida Germaniyaning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi. Germaniya va "jahon siyosati". Germaniya Birinchi jahon urushi yillarida.

7-mavzu. Avstriya (Gabsburglar) monarxiyasi yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Avstriyaning siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Gabsburglar monarxiyasining shakllanishi. O'ttiz yillik urushdan so'ng Gabsburglar monarxiyasining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi. Vengriya Gabsburglar monarxiyasi tarkibida. Turkiyaga qarshi urush. Karlovits tinchlik shartnomasi. Gabsburglar monarxiyasi "Ispan merosi" uchun urushi yillarida. XVIII asr boshida monarxiyaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. "Avstriya merosi" uchun urush. Mariya Tereziya va Iosif II-ning "ma'rifatli absolyutizmi". Chexiya, Slovakiya va boshqa milliy viloyatlar Gabsburglar monarxiyasi tarkibida. Avstriya monarxiyasi Fransiya inqilobi va Napoleon urushlari yillarida. XIX asrda monarxiyaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Avstriya monarxiyasi slavyan xalqlarining "Milliy uyg'onish" davri. 1848-yil inqilobi. Avstriya monarxiyasi 1849-1867-yillarda. 1859-yilda Fransiya va Pyemontga qarshi urush. Avstriya-Prussiya urushi (1866-y.). Davlatning dualistik Avstriya-Vengriya imperiyasiga aylanishi. XIX asrning oxirgi choragida milliy masalaning keskinlashuvi. Avstriyada ijtimoiy harakatlar. Vengriya dualizm tizimida. Imperiyaning oxirgi o'n yilliklari. Avstriya-Vengriya Birinchi jahon urushi yillarida.

8-mavzu. Rossiya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Rossiya ilk yangi davrda. Markazlashgan davlat: uning ichki va tashqi siyosati. Boyarlar guruhlarini o'rtasidagi hokimiyat uchun kurash. Ivan IV (Grozniy) hukmronligi. Boris Godunov boshqaruvi. "Smuta" (notinch, alg'ov-dalg'ovlik)

davri. Romanovlar sulolasi: Rossiyaning ichki rivojlanishi va xalqaro ahvoli. Hokimiyat uchun kurash. Rossiya Pyotr I hukmronligi davrida. Islohotlar. Saroy guruhlar. Saroy to'ntarishlari. Rossiyaning "mutlaq" hukmdorlari. Yekaterina II. "Ma'rifiy boshqaruv". Modernizatsiyaga urinishlar. Islohotlar. Aksil islohotlar. Ijtimoiy va siyosiy oqimlar. Siyosiy partiyalarning shakllanishi. Iqtisodiy rivojlanishdagi o'zgarishlar. "Inqilobiy" harakatlar. 1905-yil voqealari. Xalqaro ahvol. Rossiya Birinchi jahon urushi yillarida.

9-mavzu. AQSh yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Shimoliy Amerikada mustamlakalarning barpo etilishi. Ingliz mustamlakalardagi ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy vaziyat. Mustaqillik uchun urushning zamini va shart-sharoitlari. Mustamlakalar va metropoliya o'rtasidagi ziddiyatlar. Mustaqillik uchun urush va AQShning tashkil topishi. AQShning davlat tuzumi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. AQSh XIX asrning birinchi yarmida: taraqqiyotning asosiy tendetsiyalari. AQSh hududlarining kengayishi. Ikki partiyali tizimning shakllanishi. Shimol va Janub o'rtasidagi ziddiyatlar. Fuqarolar urushi 1861-1865-y.y. Qulchilikning bekor qilinishi. Janubni Rekonstruksiyalash (1865-1877 yy). AQSh 1877-1914-yillarda: ichki siyosat va ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar. XIX asrning oxirgi choragi – XX asr boshida AQShning tashqi siyosati. AQSh Birinchi jahon urushi yillarida.

10-mavzu. Niderlandlar yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Niderlandlarning siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy rivojlanishi. Niderlandlar Ispaniya monarxiyasi tarkibida. Ozodlik uchun kurashning boshlanishi. Niderlandlar inqilobi. "Partikulyarizm". Ingliz-golland urushlari. Jahon savdosida ustuvorlikning qo'ldan ketishi. Iqtisodiy rivojlanishdagi pasayish. Niderlandlarning siyosiy tuzumi. XVIII asrning ikkinchi yarmida respublikada ichki siyosiy vaziyat. Niderlandlar Fransuz inqilobi va Napoleon urushlari yillarida. Batav respublikasi. Gollandiya qirolligi. Fransiya hukmronligining ag'darilishi. Vena kongressi va Niderlandlar qirolligining barpo etilishi. Ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat. 1830-yil inqilobi va Belgiyaning Niderlandlardan ajralib chiqishi. 1848-yil Konstitutsiyasi. Islohotlar. XIX asrning ikkinchi yarmida ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish. Siyosiy kurash. Niderlandlar XX asr boshida. Niderlandlar Birinchi jahon urushi yillarida.

11-mavzu. Italiya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Italiya davlatlarining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi. Tarqoqlikning saqlanib qolinishi. Italyan urushlari davri. Chet el davlatlariga qaramlik. "Ispan merosi", "Polsha merosi", "Avstriya merosi" uchun urushlar va Italiya davlatlari. Italiya XVIII asr oxiri – XIX asr boshida. Risorgimento

(Uygʻonish). Italiya davlatlari Fransiya inqilobi va Napoleon urushlari davrida. XIX asr 20-30 yillar inqilobi. J.Madzini. “Yosh Italiya”. XIX asrning 20-30-yillarda iqtisodiy rivojlanish. Moʻtadil liberallar faoliyati. K.B.Kavur. Italiya davlatlari 1848-1849-yillar inqilobi davrida. J. Garibaldi. Italiya qirolligining barpo etilishi. Fransiya-Prussiya urushi va Risorjimentoning yakunlanishi. XIX asrning oxirgi choragi – XX asr boshida Italiyaning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi. Italiyaning tashqi siyosati. Mustamlakalar uchun kurash. Italiya Birinchi jahon urushi arafasida. “Liberal davrning” tugashi. Italiya Birinchi jahon urushi yillarida.

12-mavzu. Ispaniya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Ispaniya. Qirol va grandlar. Ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy inqirozning boshlanishi. XVII asrning ikkinchi yarmida Ispaniyaning iqtisodiy va siyosiy ahvoli. “Ispan merosi” uchun urush (1701-1714-yy). Ispaniyada Filipp V va Ferdinand VI hukmronligi. Karl III “maʼrifatli absolyutizmi”. Absolyutik tuzum inqirozi. Manuel Godoy. Ispaniya Napoleon urushlari yillarida. Mustaqillik uchun urush. Birinchi inqilob. 1808-yil 2-may qoʻzgʻoloni. 1812-yil Kadis konstitutsiyasi. Ferdinand VII-ning ichki va tashqi siyosati. Ikkinchi inqilob (1820-1823-yy). Uchinchi inqilob (1834-1843-yy). Toʻrtinchi inqilob (1854-1856-yy). Beshinchi inqilob (1868-1873-yy). Birinchi respublika. Ispaniyada Burbonlarning tiklanishi. Ichki va tashqi siyosat. “El-Pardo pakti”. Anarxistlar, sotsialistlar va muxtoriyatchilar. Mustamlakalardan mahrum boʻlish. XIX asr oxiri – XX asr boshida Ispaniyaning siyosiy va iqtisodiy ahvoli. Marokash masalasi. Siyosiy kurashning keskinlashuvi. Ispaniya Birinchi jahon urushi yillarida.

13-mavzu. Portugaliya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Portugaliya Ispan Gabsburglari hukmronligi ostida. “Portugaliya manifesti” va mustaqillikning tiklanishi. Absolyutik monarxiya sharoitida Portugaliyaning ichki va tashqi siyosati. Markiz Pombal faoliyati. Islohotlar. Portugaliya Fransiya inqilobi va Napoleon urushlari yillarida. 1822-yil Konstitutsiyasi. 1826-yil Xartiyasi. Fuqarolar urushi (1824-1834-yy.). “Xartiyachilar” va “sentyabrchilar” oʻrtasidagi qarama-qarshilik. XIX asr oʻrtasida Portugaliyada ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy vaziyat. XIX asrning ikkinchi yarmida Portugaliyaning davlat tuzumi. Monarxiya va ikki partiyali tizim: “Rejenerados” (Uygʻonish) va Taraqqiyot partiyasi. Respublikachilar partiyasining tuzilishi. Iqtisodiyot va siyosat. XIX asr oxiri – XX asr boshida Portugaliyaning xalqaro ahvoli. 1910-yil inqilobi. Portugaliya Birinchi jahon urushi yillarida.

14-mavzu. Lotin Amerikasi yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Lotin Amerikasida mustamlakalarning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy ahvoli. Mustamlakachilik tartiblari va ularning inqirozi. XVIII asrning ikkinchi yarmida

Lotin Amerikasidagi ispan va portugal mustamlakalaridagi o'zgarishlar. Savdoni erkinlashtirish. Demokratik inqiloblar va mustaqillik uchun urush (1810-1826-yy). Milliy davlatlarning vujudga kelishi. Lotin Amerikasi mamlakatlaridagi ichki inqirozlar. Lotin Amerikasi – AQSh munosabatlari. XIX asrning 30-yillardan boshlab konservatorlar mavqeyining mustahkamlanib borishi. Davlat boshqaruvi va ijtimoiy-iqtisodiy siyosatdagi o'zgarishlar. Lotin Amerikasi mamlakatlari XIX asr o'rtalari – XX asr boshida. Argentina: iqtisodiy rivojlanish va siyosiy kurash. Braziliyada quldorchilik tuzumining inqirozi. Abolyutsionistik harakat va monarxiyaning ag'darilishi. Peru, Boliviya, Chilining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi. Markaziy Amerika mamlakatlari XIX asr oxiri – XX asr boshida. Kubada mustaqillik uchun kurash va respublikaning vujudga kelishi. 1898-yildagi AQSh-Ispaniya urushi. XX asr boshida AQShning Lotin Amerikasidagi siyosati. Meksika inqilobi. Lotin Amerikasi Birinchi jahon urushi yillarida.

15-mavzu. Polsha yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Rech Pospolitaya: davlat tuzumi, aholisi va hududlari. Polsha va Litvaning birlashishi. Rech Pospolitaning ichki va tashqi siyosati. Saksoniya qirollari hukmronligi. Rech Pospolitaning xalqaro ahvoli. Ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat. XVIII asrda Polsha: rivojlanishning asosiy tendensiyalari. Siyosiy guruhlar o'rtasidagi kurash. Stanislav Avgust Ponyatovskiy faoliyati: islohotlar. Polshani bo'lib olishlar. Tadeush Kostyushko qo'zg'oloni. Polsha Napoleon urushlari davrida. Varshava knyazligi. Vena kongressi qarorlari va Polsha. Polsha qirolligi Rossiya imperiyasi tarkibida. XIX asrning birinchi yarmida polyak yerlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. 1830-yil qo'zg'oloni. 1848-1849-yillardagi Yevropa inqiloblari va polyak yerlarida ozodlik uchun kurashning faollashuvi. 1863-yil qo'zg'oloni. XIX asrning oxirgi o'n yilliklari – XX asr boshida polyak yerlaridagi siyosiy vaziyat. Sanoat va qishloq xo'jaligi. Ijtimoiy rivojlanish va ijtimoiy harakatlar. Ishchilar harakati va sotsialistik partiyalarning tashkil topishi. 1905-yil rus inqilobi va polyak yerlari. Polsha Birinchi jahon urushi yillarida.

16-mavzu. Janubi-Sharqiy Yevropa xalqlari yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Janubi-Sharqiy Yevropa va Usmoniylar imperiyasi. Turklarning Bolqon yarim orolida olib borgan siyosati. Janubiy slavyanlar Gabsburglar monarxiyasi tarkibida. Ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy ahvol. Janubiy slavyanlarning milliy uyg'onishi. Xorvatlar, slovenlar, serblar. Avstriya monarxiyasining janubiy slavyanlari 1848-1849-yillardagi inqilob davrida. XIX asrning 60-yillarida Avstro-Vengriyaning janubiy slavyan yerlarida ijtimoiy ko'tarilish. XVII – XVIII asrlarda Bolqon slavyanlari Usmoniylar hukmronligi ostida. Usmoniylar imperiyasi tarkibidagi janubiy slavyanlarning milliy-ozodlik harakati: asosiy bosqichlari va tendensiyalari. Chernogoriya. Serbiya. Bosniya va Gersegovina. Bolgariyada milliy uyg'onish. Dunay knyazliklari. Yunoniston Usmoniylar imperiyasi tarkibida. 1875-

1878-yillardagi "sharqiy inqiroz". Janubi-Sharqiy Yevropa xalqlari XIX asrning oxirgi choragi – XX asr boshida: ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy rivojlanish. Bolqon urushlari (1912-1913-yy.). Janubi-Sharqiy Yevropa Birinchi jahon urushi yillarida.

17-mavzu. Shimoliy Yevropa mamlakatlari yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Shimoliy Yevropa mamlakatlari ilk yangi davrda. Kalmar uniyasining bekor qilinishi. Shimoliy Yevropa XVII – XVIII asrlarda. Shvetsiya va Daniya-Norvegiya qirolliklari: aholisi va hududlari. Ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanish. Absolyutizmning o'rnatilishi. Skandinaviya mamlakatlarining o'zaro munosabatlari va xalqaro ahvoli. Shimoliy urush va uning oqibatlari. Shimoliy Yevropa davlatlarida siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar. Napoleon urushlari natijasida Shimoliy Yevropaning siyosiy xaritasidagi o'zgarishlar. Shimoliy Yevropa 1815-1870-yillarda: rivojlanishning asosiy bosqichlari va tendensiyalari. XIX asrning 30-40-yillarida Yevropada inqilobiy harakatlar va Skandinaviya davlatlari. Shlezvig-Golshteyn masalasi. Iqtisodiy rivojlanish va demokratiyaning oyoqqa turishi. Shimoliy Yevropa mamlakatlari XIX asrning oxirgi choragi – XX asr boshida. Daniya, Shvetsiya, Norvegiya, Finlyandiya. Skandinaviya davlatlari Birinchi jahon urushi yillarida.

18-mavzu. Yangi davrda Yevropa mamlakatlarining xalqaro munosabatlari.

Ilk yangi davrda Yevropada xalqaro vaziyat. O'ttiz yillik urush va Vestfaliya tizimi. XVII asrning ikkinchi yarmi – XVIII asrda xalqaro munosabatlarning asosiy masalalari. Kuchlar nisbatidagi o'zgarishlar. "Ispan merosi" uchun urush. Shimoliy urush. "Avstriya merosi" uchun urush. Yetti yillik urush. Yevropa va Usmoniylar imperiyasi o'rtasidagi munosabatlar. Mustamlakachilik siyosati. Savdo urushlari. AQShning tashkil topishi va Yevropa davlatlari. Fransiyada inqilob va xalqaro munosabatlar. Yevropa Napoleon urushlari yillarida. Vena kongressi va uning qarorlari. XIX asrning 20-30 va 40-yillardagi inqilobiy va milliy-ozodlik harakatlarining xalqaro munosabatlarga ta'siri. "Vena tizimining" yemirilishi. Qrim urushi. XIX asrning 50-60-yillarida xalqaro munosabatlar. Mustamlakachilik siyosatining usullari va harakteridagi o'zgarishlar. Germaniyaning birlashishi. Italiyaning birlashishi. Fransiya-Prussiya urushi. XIX asrning oxirgi choragida xalqaro munosabatlar. Harbiy-siyosiy guruhlarining (bloklarning) shakllanishi va ular o'rtasidagi kurash. AQSh, Germaniyaning mustamlakalar uchun kurashga qo'shilishi. XX asr boshida xalqaro munosabatlar. Rus-yapon urushi. Bolqon urushlari. Davlatlararo raqobatning keskinlashuvi. Birinchi jahon urushi.

JAHON TARIXI V QISM (Yangi davr: Osiyo va Afrika mamlakatlari)

1-mavzu. Yaponiya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Yaponiyaning ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy rivojlanishi. Tokugava davlati. Yakkalanish siyosati. Savdo-sotiqning rivojlanishi. Xo'jalik inqirozining kuchayishi. Manufakturaning o'sishi. Dehqonlar ahvolidagi og'irlashuvi va ularning ommaviy ravishda shaharga ketib qolishi. Dehqonlar va hunarmandlar qo'zg'olonlari. Tokugava tartiboti. Yaponiya va g'arb davlatlari. Rus-yapon munosabatlari. Syogunat davrida Yaponiya madaniyati. Amerika, Buyuk Britaniya va Fransiyaning Yaponiya ichki ishlariga aralashuvi. Noteng shartnomalar. Tokugava tartibotiga qarshi harakat. 1868-yil inqilobining ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoitlari. 1867-1868-yillardagi Meidzi inqilobi. Fuqarolar urushi va Syogunat tartibotining tugashi. Yangi hukumat va uning siyosati. Agrar islohot. XIX asrning 60-90 yillari – XX asr boshida Yaponiya. Yaponiya ichki-iqtisodiy taraqqiyotidagi xususiyatlar. Zamonaviy sanoatni vujudga keltirishda davlatning roli. Dehqonlar harakati. Samuraylar qo'zg'oloni. Siyosiy partiyalarining vujudga kelishi. 1881-yilgi Konstitutsiya. 1894-1895-yillaridagi Yaponiya-Xitoy urushi. Yaponiyaning tashqi siyosati. Yaponiya birinchi jahon urushi yillarida.

2-mavzu. Xitoy yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Xitoyda ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy vaziyat. Manjurlar hukmronligining o'rnatilishi. Manjur hukumatining ichki siyosati. Sin imperiyasining agrar siyosati. Savdo-sotiq, manufaktura, hunarmandchilik va shahardagi ijtimoiy ahvol. Sin sulolasining tashqi siyosati. Xitoyning yakkalanish siyosati. Xitoy xalqining manjur hukmdorlariga qarshi kurashi. Sin imperiyasining iqtisodiy va siyosiy ahvoli. G'arb mamlakatlari va Xitoy. Birinchi ingliz-xitoy (afyun) urushi. 1842-1844-yillardagi tengsiz shartnomalar. Dehqonlar urushining boshlanishi. Taypinlar va ularning ichki va tashqi siyosati. Sin hukumati va G'arb davlatlari. Taypin davlatining qulashi. Xalq haraqatlari. Dungan-uyg'ur qo'zg'oloni. Yoqubbek va uning siyosati. Xitoy va Markaziy Osiyo davlatlari. Iqtisodiy va siyosiy munosabatlar. XIX asr oxiri – XX asr boshida Xitoy. Xitoyda yangi ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarning shakllanishi va ularning xususiyatlari. Kan Yuvey rahbarligida islohotchilik harakati. Sun Yatsenning birinchi tashkiloti – "Xitoy uyg'onishi ittifoqi". Ixetuan qo'zg'oloni va uning mag'lubiyatga uchrashi. 1901-yilda tuzilgan "Yakunlovchi protokol" va Xitoyning yarim mustamlaka holiga tushib qolishi. XX asr boshida Xitoyda iqtisodiyotning rivojlanishi. 1905-1907-yillarda Xitoyda norozilik haraqatlarning o'sishi. "Birlashgan ittifoq" (tukmen). Sun Yatsenning "3 tamoyili". Sinxay inqilobining boshlanishi. Sin saroyining siyosati. Respublika hukumatining tuzilishi va Sun Yatsenning vaqtincha prezident etib saylanishi. Sin sulolasi hokimiyatining tugatilishi. Yuan Shikayning hokimiyatga kelishi. Gomindanning tashkil bo'lishi. Birinchi jahon urushi yillarida Xitoyning siyosiy va iqtisodiy ahvoli.

3-mavzu. Hindiston yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va

jarayonlari.

Ilk yangi davrda Hindiston. Boburiylar davlatining inqirozi. Hindistondagi ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy vaziyat. XVIII asrning 2-yarmida Hindistonda Angliyaning hukmronligi. Hindiston va Ost-Hind kompaniyasi. Hindiston Angliyaning xom ashyo manbayi. Hindistonda yer egaligi qatlamining shakllanishi va hind ziyolilarining paydo bo'lishi. Yangi shaharlarning rivojlanishi. 1857-1859-yillardagi xalq qo'zg'olonlari. XIX asr 60-yillarida Hindiston. Iqtisodiy va madaniy munosabatlar. XIX asrning oxiri – XX asrning boshida Hindiston. Hindiston iqtisodiyoti va mustamlakachilik tartbotining kuchayishi. Agrar munosabatlar. Hindistonga ingliz sarmoyasining kirib kelishi. Hindistonda tovar-pul munosabatlarining o'sishi. Milliy sanoatning rivojlanishi. 1860-1870-yillarda milliy ozodlik harakati va undagi asosiy oqimlar. Hindiston milliy kongressining tashqil qilinishi va uning faoliyati. Musulmon jamoasi harakati. 1906-1908-yillarda ishchilar va dehqonlar harakati. “Svaraj” va “svadeshi”. 1905-yilda Bengaliyaning bo'lib yuborilishi va ommaviy haraqlar. Birinchi jahon urushi davrida Angliyaning Hindistondagi siyosati. M.M.Gandi faoliyatining boshlanishi.

4-mavzu. Eron yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Eron ilk yangi davrda. Safaviylar davlati inqirozi. Afg'onlar istilosi. Nodirshoh hukmronligi va uning olib borgan ichki va tashqi siyosati. Karimxon Zend va uning siyosati. Qojarlarning ichki va tashqi siyosati. Yevropa davlatlari o'rtasida Eron uchun kurash. Rossiya-Eron urushi va Guliston sulhi. 1814-yildagi ingliz-eron shartnomasi. Eron-turk urushi (1821-1823-yy). Rossiya va Eron munosabatlari. 1826-1828-yillarda bo'lib o'tgan Eron-Rossiya urushi va. Turkmanchoy sulhi. Ingliz-Eron munosabatlari. Eronda Bobiylar qo'zg'oloni. XIX asrning 50-60-yillarda Erondagi ichki va tashqi siyosat. Siyosiy, iqtisodiy va madaniy munosabatlar. XIX asr oxiri – XX asr boshida Eron. Eronning yarim mustamlakaga aylanish jarayoni. Eron iqtisodiyotidagi asosiy tarmoqlarning Angliya, Rossiya qo'liga o'tishi. Eronda AQSh va Germaniya faolligining kuchayishi. Milliy haraqlarning vujudga kelishi va rivojlanishi. Inqilob. 1908-yilda Tehrondagi aksil-inqilobiy to'ntarilish. 1908-1909-yillardagi Tabriz qo'zg'oloni. Muhammad Ali shohning ag'darilishi. Angliya va Rossiyaning tajovuzi. Turk qo'shinlarining Eronga kirishi. Inqilobning yengilishi va uning sabablari. Eron Birinchi jahon urushi yillarida.

5-mavzu. Afg'oniston yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Afg'oniston ilk yangi davrda. Jamoa-urug'chilik tuzumining yemirilishi. Durroniylar davlatining tashqil topishi. Afg'onistonning XVIII asrning ikkinchi yarmida ijtimoiy-iqtisodiy holati. Ahmad-shoh yurishlari. Durroniylar davlatining parchalanishi. Angliyaning Afg'onistonga tajovuzi. Afg'on xalqining bosqinchilarga qarshi kurashi. 1855-yilgi ingliz-afg'on shartnomasi. Rus-afg'on munosabatlari. XIX asr oxiri – XX asr boshida Afg'oniston. Angliyaning

Afg'onistonga tajovuzi va ikkinchi ingliz-afg'on urushi (1878-1880-yy). Gandamak shartnomasi. Qobuldagi xalq qo'zg'oloni. 1891-yildagi ingliz-afg'on shartnomasi. Pushtun qabilalarining ingliz bosqinchilariga qarshi qo'zg'oloni. 1907-yildagi ingliz-rus bitimi va Afg'oniston. Yosh afg'onlar harakati. Afg'onistonda rus-ingliz raqobati. Afg'oniston Birinchi jahon urushi yillarida.

6-mavzu. Usmoniylar imperiyasi (Turkiya) yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Usmoniylar davlati. Yevropa davlatlari bilan munosbatlar. Imperiyaning ichki ahvoli. 1730-1731-yillardagi Istanbul qo'zg'oloni. Usmoniylar imperiyasining xalqaro ahvoli. Salim III islohotlari. Rossiya-Turkiya munosabatlari. Maxmud II faoliyati. Tanzimot. 1853-1856-yillardagi Qrim urushi va Parij traktati. Chet el sarmoyasining kirib kelishi. Siyosiy, iqtisodiy va madaniy munosabatlar. XIX asr oxiri – XX asr boshida Usmoniylar davlati. XIX asr oxiri va XX asr boshida ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot. 70-yillardagi siyosiy inqiroz. 1876-yil Konstitutsiyasi. Milliy qarama-qarshiliklarning kuchayishi. 1877-1878-yillardagi Rossiya-Turkiya urushi. 1878-yil Berlin traktati. Serbiya, Chernogoriya, Ruminiya mustaqilligining tan olinishi. Kipr va Misrni buyuk Britaniya tomonidan, Tunisni Fransiya tomonidan bosib olinishi. Chet el konsessiyalari. Bag'dod temir yo'li. Germaniyaning Turkiyaga kirib kelishi. Abdul Hamid II. Ozodlik harakati. "Birlik va taraqqiyot" partiyasining vujudga kelishi. Turkiyada yosh turklar harakati. Usmoniylar imperiyasi hududlarini bosib olish uchun kurash. Yosh turklarning hokimiyat tepasiga kelishi. Arab va boshqa xalqlarning milliy-ozodlik kurashi. Panturkizm g'oyalarning vujudga kelishi va mohiyati. Ijtimoiy-siyosiy qarama-qarshiliklarning keskinlashuvi. Yosh turklar siyosatining barbod bo'lishi. Turkiya Birinchi Jahon urushi yillarida.

7-mavzu. Koreya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Koreya ilk yangi davrda. XVII – XVIII asrlarda Koreyaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Dehqonlar qo'zg'olonlari va siyosiy kurash. Feodal Koreyada inqirozning keskinlashuvi. Xon Gyonne qo'zg'oloni va Dehqonlarning tutgan o'zni. Rivojlangan davlatlarning Koreyaga nisbatan siyosati. XIX asrning 60-yillarida dehqonlar qo'zg'olonlari. Regent tevongunning ichki va tashqi siyosati. Koreys xalqining bosqinchilarga qarshi kurashi. Koreya XIX – XX asr boshida. XIX asrning ikkinchi yarmida Koreyada ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat. Rivojlangan davlatlarning mustamlakachilik siyosati oqibatlari. 1893-1894-yillardagi dehqonlar qo'zg'olonlari. Yaponiya-Xitoy urushi (1894-1895-yy) va Koreya. Rus-yapon urushi va Koreyada Yaponiya protektoratining o'rnatilishi. Koreyada ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlardagi o'zgarishlar. Koreyaning anneksiya qilinishi. Yaponiya mustamlakachilik tartiboti. Koreya Birinchi jahon urushi yillarida.

8-mavzu. Mo'g'uliston yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari

va jarayonlari.

Mo'g'uliston ilk yangi davrda. XVII asr o'rtasi – XVIII asrda Mo'g'ulistonning iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy rivojlanishi. Mo'g'ulistonning ijtimoiy tarkibi. Oyratlar ahvoli. Mo'g'ul xalqining milliy- ozodlik harakati va Sin hukumatining ag'darilishi. Davlat tuzumi. Ijtimoiy tafakkur. Mo'g'uliston Birinchi jahon urushi yillarida.

9-mavzu. Misr yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Misr ilk yangi davrda. Misr Usmoniylar hukmronligi ostida. Misrning ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli. Ali-bey qo'zg'oloni. Napoleonning Misrga ekspeditsiyasi. Fransuzlarning Misrdagi siyosati. Muhammad Alining hokimiyat tepasiga kelishi. Muhammad Ali davrida Misrning kuchayishi. Islohotlar. Muhammad Alining tashqi siyosati. Usmoniylar bilan munosabatlar. Xorijiy sarmoyalarning Misrga kirib kelishi. Suvaysh kanali. Misrni iqtisodiy bo'ysundirilishi. Milliy-ozodlik harakati. Ahmad Arabi faoliyati. Misrni Angliya tomonidan okkupatsiya qilinishi. Sudan masalasi. XIX asr oxiri – XX asr boshida Misrning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy ahvoli. Ingliz protektoratining o'rnatilishi.

10-mavzu. Usmoniylar Suriyasi yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Ilk yangi davrda Usmoniylar imperiyasiga tegishli Suriya viloyatlari. Demografik va etno-konfessional holat. Usmoniylar imperiyasining Suriya viloyatlarida ijtimoiy-iqtisodiy ahvol. Yer egaligi masalalari. Shaharlar. Suriyada boshqaruv tizimining tavsifiy xususiyatlari. Ma'muriy-hududiy bo'linish. Usmoniylar davlatchiligining umumiy inqirozi sharoitida Suriya viloyatlaridagi vaziyat. Suriyada ijtimoiy-siyosiy kurash. Ayonlar urug'lari va guruhlar o'rtasidagi raqobat. Tog'li Livandagi vaziyat. Yevropaliklarning Suriyaga kirib kelishi. "Usmoniylar Suriyasida" ijtimoiy fikr. Suriya misrliklar okkupatsiyasi va tanzimot islohotlari davrida. Diniy vaziyatning keskinlashuvi. Suriya viloyatlari XIX asr oxiri – XX asr boshida.

11-mavzu. Arabiston yarimoroli mamlakatlari yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Iroq Usmoniylar imperiyasi tarkibida. Boshqaruv tizimi. Agrar munosabatlar. Qabilalar va ijtimoiy-iqtisodiy hayot. Siyosiy vaziyat. Iroqda tanzimot islohotlari. Midxat-posho faoliyati. Xorijiy sarmoyalarning kirib kelishi. Shimoliy va Markaziy Arabiston ilk yangi davrda. Arabistonda Usmoniylar boshqaruvining o'rnatilishi. Arabistonda diniy vaziyat. Saudiylarning Birinchi davlati. Nadjni birlashtirish. Fors ko'rfazi uchun kurash. Hijoz uchun kurash. Arabistonni misrliklar tomonidan bosib olinishi. Saudiylarning Ikkinchi davlati. Saudiylarning Uchinchi davlatini barpo etish uchun kurashning boshlanishi. Quvayt amirligining barpo etilishi. Ingliz protektoratining o'rnatilishi. Baxraynda ustivorlik qilish uchun xalqaro raqobat. Davlat asoslarining yaratilishi. Baxraynda

inglizlar protektorati. Qatar, Ummon va Yaman yangi davrning tarixiy sharoitlarida: ichki rivojlanishi va xalqaro ahvoli.

12-mavzu. Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Vyetnam ilk yangi davrda. Dayvyet: ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanish. Maklar sulolasi. Nguyenlar. Vyetnam va tashqi dunyo. Yaponiya va Xitoy bilan munosabatlar. Teyshonlar qo'zg'oloni. Vyetnam XIX asrning birinchi yarmida. Vyetnamni fransuzlar tomonidan istilo qilishning birinchi bosqichi. Shimoliy va Markaziy Vyetnamni fransuzlar tomonidan kolonizatsiya qilinishi. Hindixitoy ittifoqining barpo etilishi. Ozodlik harakati. Kambodja ilk yangi davrda. Kxmerlar. Ayutiya va Dayvyet bilan kurash. Kambodja fransuzlar protektorati ostida. Laos ilk yangi davrda. Lang Sang. Laos XVII asr o'rtalari – XIX asr o'rtalarida. Xalqaro ahvol. Laos Fransiya protektorati ostida. Indoneziya ilk yangi davrda. Ache sultonligi. Joxor sultonligi. Niderlandlar Ost-Indiya kompaniyasining faoliyati. Mataram sultonligi. Indoneziyada gollandlar hukmronligi. Tailand (Ayutiya, Siam) yangi davrda. Siamning Fransiya va Buyuk Britaniya bilan munosabatlari. Noteng shartnomalar. Islohotlar. Malayziya yangi davrda. Malakka. Malayziyada gollandlar va inglizlar raqobati.

13-mavzu. Shimoliy Afrika mamlakatlari yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Sudan ilk yangi davrda. Fung va Darfur. Sennar sultonligi. Sudanni Misrga qo'shib olinishi. XIX asrda Sudanning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Mahdiyachilar davlati. Efiopiya bilan munosabatlar. Sudanda ingliz-misr kondominiumining o'rnatilishi. Liviyada usmoniylar hukmronligining o'rnatilishi. Liviyada deylar tartiboti. Qoramanli sulolasi hukmdorlarining boshqaruvi. Yevropa davlatlari bilan shartnomalar. Xorijiy davlatlarning Liviya ishlariga aralashuvi. To'g'ridan-to'g'ri usmoniylar boshqaruvining tiklanishi. Tripoli tanzimot islohotlari davrida. Liviyada italyanlar hukmronligining o'rnatilishi. Jazoir ilk yangi davrda. Dengizdagi qaroqchilik masalasi. Usmoniylarga nisbatan qaramlik. Deylar tartiboti. XVIII asrda Jazoirning ichki va tashqi holati. Fransuzlarning Jazoirga bosqini. Ozodlik urushi. Abdal-Qodir davlati. Fransiyaning Jazoirdagi mustamlakachilik siyosati. Milliy-ozodlik harakati. "Yosh jazoirliklar". Tunis ilk yangi davrda. Tunisni egallash uchun kurash. Tunisda usmoniylar tartibotining o'rnatilishi. Notinch davr. Deylar. Tunisda Xusayniylar sulolasi. Islohotlar. 1861-yil konstitutsiyasi. Moliyaviy inqiroz. Fransuzlar protektoratining o'rnatilishi. Marokash ilk yangi davrda. Ichki siyosiy vaziyat va xalqaro ahvol. Sa'diylar sulolasining inqirozi. Marokash XVII o'rtalari – XIX asrning birinchi yarmida: ichki siyosiy vaziyat va xalqaro ahvol. Fransiya va Ispaniya bilan urushlar. Yevropaliklar ta'sirining kuchayishi. Madrid konferensiyasi. Marokash ustidan Fransiya va Ispaniya protektoratining o'rnatilishi.

14-mavzu. Janubiy Afrika yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy

voqealari va jarayonlari.

Janubiy Afrika ilk yangi davrda. Gollandlarning Ost-Indiya kompaniyasi faoliyati. Kap mustamlakasining barpo etilishi. Burlar. Kap mustamlakasini Angliya tomonidan bosib olinishi. “Inglizlashtirish” siyosati. “Buyuk trek”. Oranj va Natal. Janubiy Afrika xalqlarining mustamlakachilarga qarshi kurashi. “Kafr urushlari”. Kosa qabilalariga qarshi harakatlar. Natal uchun ingliz-bur kurashi. Natalni Angliya tomonidan anneksiya qilinishi. Burlar davlatlarining tashkil topishi. Olmos va oltin konlarining kashf etilishi. Janubiy Afrikaga yevropaliklar oqimining ortib borishi. Transvaalning inglizlar tomonidan anneksiya qilinishi. Ingliz-zulus urushi. 1880-1881-yillardagi ingliz-bur urushi. Janubiy-Afrika Respublikasining e’lon qilinishi. Janubiy Afrikada ingliz-german raqobati. “Bechuanalend protektorati”. Sesil Rods va Britaniyaga tegishli Janubi-Afrika kompaniyasi. 1899-1902-illardagi ingliz-bur urushi. Janubi-Afrika Ittifoqi. Dominion.

15-mavzu. Efiopiya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Efiopiya ilk yangi davrda. Efiopiya uchun kurash. Efiopiyada ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat. Dehqonlar isyonlari. Diniy urushlar. Imperator Sisniyos hukmronligi. Fasilides va Gonder davri. Ieyasu I islohotlari. Efiopiya XVIII asr oxiri – XIX asrning birinchi yarmida. Knyazlar davri. Teodros II davrida Efiopiya. Mamlakatni birlashtirish. Teodros IIning ichki va tashqi siyosati. Inglizlarning Efiopiyaga qarshi tajovuzi. Yoxannis IV hukmronligi. Efiopiya-Italiya munosabatlari. Shoa. Menelik II islohotlari. Uchchial shartnomasi. Efiopiya-Italiya urushi. Efiopiya XX asr boshida. “Yosh efiopiyaliklar”.

1. Seminar mashg‘ulotlari bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg‘ulotlarida talabalar “Jahon tarixi” fanidan ma’ruza darslarida olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo‘yicha tayyorgarlik ko‘rish jarayonida qo‘shimcha adabiyotlar va tarixiy manbalar bilan tanishish orqali qo‘shimcha bilim oladilar. Natijada ularning bilim doiralari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi.

“Jahon tarixi” fani bo‘yicha seminar mashg‘ulotlarining tavsiya etiladigan mavzulari:

1. Qadimgi Sharq tarixi manbashunosligi
2. Ilk va Qadimgi Misr podsholigi
3. O‘rta podsholik davrida Misr davlati.
4. Yangi podsholiklik davrida Misr davlati
5. So‘nggi podsholiklik davrida Misr davlatining ichki va tashqi siyosati
6. Qadimgi Mesopotamiya mil.av. IV – II ming yillikda
7. Qadimgi Bobil podsholigi
8. Mitanni davlati
9. Qadimgi Ossuriya
10. Qadimgi Kichik Osiyo

11. Qadimgi Yaqin Sharq
12. Qadimgi Eron
13. Qadimgi Hindiston
14. Qadimgi Xitoy
15. Xunlar imperiyasi
16. Qadimgi Yunoniston tarixiga kirish va Krit-Miken jamiyati.
17. Buyuk Yunon kolonizatsiyasi va yunon polislarning vujudga kelishi.
18. Miloddan avvalgi IX asr oxiri – VI asrlarda Attika. Afinada quldorlik demokratiyasini paydo bo'lishi.
19. Yunon-fors urushlari.
20. Mil.avv. V – IV asrlarda Yunoniston. Polis tizimining inqirozi
21. Qadimgi Yunoniston madaniyati.
22. A.Makedonskiy imperiyasi. Ellinizm davri va uning o'ziga xos xususiyatlari.
23. Qadimgi Rim tarixiga kirish.
24. Ilk Rim Respublikasi.
25. Mil avv. III – II asrlarda Rim respublikasi.
26. Rim respublikasi inqirozi va ilk imperiyaning tashkil topishi.
27. Milodiy I – II asrlarda Rim imperiyasida ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar.
28. So'nggi Rim imperiyasi.
29. G'arbiy Rim imperiyasining qulashi.
30. Qadimgi Rim madaniyati.
31. Kirish. "O'rta asr" va "feodalizm" tushunchalari.
32. Varvar qirolliklarining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi.
33. Franklar imperiyasi
34. Vizantiya imperiyasi.
35. Arab xalifaligi Ummaviylar davrida
36. Arab xalifaligi Abbosiylar davrida
37. Ilk o'rta asrlarda Angliya
38. Ilk o'rta asrlarda Germaniya
39. Ilk o'rta asrlarda slavyan xalqlari
40. Ilk o'rta asrlarda Kiyev Rusi.
41. Ilk O'rta asrlarda Hindiston.
42. Ilk o'rta asrlarda Xitoy.
43. Salib yurishlari.
44. IX – XI asrlarda Angliya va Fransiya
45. IX – XI asrlarda Germaniya va Italiya
46. IX – XI asrlarda Shimoliy Yevropa davlatlari
47. Buyuk geografik kashfiyotlar va mustamlakachilik tizimining shakllanishi.
48. Yevropada reformatsiya. Diniy urushlar.
49. XII – XVII asrlarda Fransiya
50. XII – XVII asrlarda Angliya
51. XII – XV asrlarda Rus knyazliklarining siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti
52. XI – XV asrlarda Pireney yarim oroli davlatlari
53. Rivojlangan o'rta asrlarda Muqaddas Rim imperiyasi

54. O'rta asrlarda Yevropa madaniyati
55. XII – XVII asrlarda Mo'g'ullar imperiyasi
56. XII – XVII asrlarda Usmoniylar davlati
  57. XII – XVII asrlarda Eron
  58. XII – XVII asrlarda Hindiston
  59. XII – XVII asrlarda Xitoy
60. Yangi davrda Yevropa va Amerika mamlakatlarining iqtisodiy rivojlanishi: asosiy yo'nalishlar va tendensiyalar.
61. Yangi davrda Yevropa va Amerika mamlakatlarining ijtimoiy rivojlanishi: asosiy yo'nalishlar va tendensiyalar.
62. Yangi davrda Yevropa va Amerika mamlakatlarining siyosiy rivojlanishi: asosiy yo'nalishlar va tendensiyalar.
63. Buyuk Britaniya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
64. Fransiya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
65. Germaniya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
66. Avstriya (Gabsburglar) monarxiyasi yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
67. Rossiya XVI – XVIII asrlarda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
68. AQSh yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
69. Niderlandlar yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
70. Italiya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
71. Ispaniya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
72. Portugaliya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
73. Lotin Amerikasi yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
74. Polsha yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
75. Janubi-Sharqiy Yevropa xalqlari yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
76. Shimoliy Yevropa mamlakatlari yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
77. Yangi davrda Yevropa mamlakatlarining xalqaro munosabatlari.
78. Yaponiya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
79. Xitoy yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
80. Hindiston yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
81. Eron yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

82. Afg'oniston yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
83. Usmoniylar imperiyasi (Turkiya) yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
84. Koreya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
85. Mo'g'uliston yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
86. Misr yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
87. Usmoniylar Suriyasi yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
88. Arabiston yarimoroli mamlakatlari yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
89. Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
90. Shimoliy Afrika mamlakatlari yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
91. Janubiy Afrika yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.
92. Efiopiya yangi davrda: tarixiy rivojlanishning asosiy voqealari va jarayonlari.

Izoh: Ishchi fan dasturini shakllantirish jarayonida ishchi o'quv rejada mazkur seminar mashg'ulot uchun belgilangan soat hajmidan tashqari soatlar hajmiga mos mavzular tanlab belgilanadi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limdan ko'zlangan maqsad va vazifalar – bu talabalarda mustaqil bilim olish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Mustaqil ta'lim seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishdan tashqari fan dasturida ko'rsatilmagan, ammo fan bo'yicha talabaning bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriqlarni bajarishni o'z ichiga oladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Qadimgi Misrning dini.
2. Qadimgi Misrning ijtimoiy tizimi.
3. Qadimgi Xetlarni dini.
4. Qadimgi Mesopotamiyaning yozma manbalari.
5. Qadimgi Bobil
6. Qadimgi Ossuriya madaniyati.
7. Qadimgi Eron iqtisodi.
8. Miloddan avvalgi III ming yillikda Old Osiyo.
9. Qadimgi Midiya davlati.
10. Buddizmning paydo bo'lishi.

11. Braxmanizm tushunchasi.
12. Konfutsiylik ta'limoti.
13. Mauriyalar va Guptalar davlati.
14. Quldorlik sivilizatsiyalarining jahon tarixida tutgan o'rni.
15. Quldorlik sivilizatsiyalarini jahon tarixidagi o'rni.
16. Qadimgi Yunonistonning arxeologik o'rganish. G.Shliman va A.Evans faoliyati.
17. Antik qulchilik va uning o'ziga xos xususiyatlari.
18. Qadimgi Yunonistonda yozuvni paydo bo'lishi.
19. Qadimgi Yunoniston tarixini o'rganishda Gerodot va Fukidid asarlarini ahamiyati.
20. Gomer dostonlari Iliada va Odisseya tarixiy manba sifatida o'rganilishi.
21. Polis muammosini o'rganish.
22. XVIII – XIX asrlarda Yunon tarixini o'rganish.
23. Krit va Miken davrida Qadimgi Yunoniston sivilizatsiyasining o'ziga xos xususiyatlari.
24. Miken podsholiklarining madaniyati
25. Gomer dostonlari tarixiy manba sifatida o'rganilishi.
26. Miloddan avvalgi XI – IX asrlarda Yunoniston.
27. Miloddan avvalgi VIII – VI asrlarda Yunon madaniyati.
28. Qadimgi Yunonistonning pul tizimi (VIII – VI asrlarda).
29. Sparta polisini o'ziga xos xususiyatlari.
30. Peloponnes polislarida tiraniya tuzumi.
31. Pisistrat tiraniyasining ahamiyati.
32. Miloddan avvalgi VIII – VI Afinani davlat tuzumi.
33. Gerodotning “Tarix” asari yunon-fors urushlari bo'yicha manba sifatida ishlatilishi.
34. Kalliy sulhi shartlari va ahamiyati.
35. Afina va Korinif davlatlarining pul tizimi.
36. Qadimgi Yunonistonni ishlab chiqarish kuchlari.
37. Antik qulchilikni o'ziga xos xususiyatlari.
38. Meteklar, perieklar huquqlari va jamiyatda tutgan o'rni.
39. Rim imperiyasining G'arbiy va Sharqiy imperiyalarga bo'linishi, uning sabablari
40. Varvar qabilalar, ularning istilolari.
41. Varvar qirolliklari.
42. Rim sivilizatsiyasining jahon tarixida tutgan o'rni
43. So'nggi Rim imperiyasining harbiy kuchlari.
44. Imperator Konstantinning islohotlari va ularning Rim imperiyasini kuchayishiga ta'siri.
45. Sulla diktaturasi.
46. Miloddan avvalgi 80-60-yillarda Rimning tashqi siyosati.
47. So'nggi Rim respublikasining davlat tizimining inqirozi.
48. Yuliy Sezar siyosiy faoliyatining boshlanishi.

49. Miloddan avvalgi I asrning 40-yillar oxiri va 30-yillardagi fuqarolar urushi.
50. III- uchlar ittifoqi
51. XI – XV asrlarda shaharlar va hunarmandchilik sehlari.
52. Yozma manbalarga tavsif.
53. XI – XV asrlarda Fransiya dehqonlarining ahvoli.
54. Jakeriya qo‘zg‘oloni.
55. Yuz yillik urush.
56. Kaboshenlar qo‘zg‘oloni.
57. Fransiya absolyutizmining xususiyati.
58. Angliyada siyosiy kurash.
59. Erkinliklarning Buyuk xartiyasi.
60. Dahshatli sud kitobi.
61. Uot Tayler qo‘zg‘oloni.
62. Yan Gusning diniy, ijtimoiy va siyosiy qarashlari.
63. Tomas Monser ta’minoti.
64. XVI – XVII asrlarda Katolik cherkovi.
65. Martin Lyuter ta’limoti.
66. Qo‘shma viloyatlar respublikasi.
67. XVI – XVII asrlarda Gollandiyaning iqtisodiy rivojlanishi.
68. O‘rta asrlarda fan va texnika.
69. XVI asrda Angliya madaniyati.
70. G‘arbiy Yevropa mamlakatlarida “ma’rifatli absolyutizm” tuzumi va uning amaliy ko‘rinishi
71. XVII asrning ikkinchi yarmi – XVIII asrda Yevropada din va cherkov masalalari
72. XVIII – XIX asrlarda Yevropada fan va texnikaning rivojlanishi
73. Yetti yillik urush (1756-1763) va uning xalqaro munosabatlarga ta’siri.
74. Ost-Indiya kompaniyasining Angliya tashqi siyosatida tutgan o‘rni.
75. XVI – XIX asrlarda Irlandiya va Shotlandiya masalasi
76. XVIII asrning ikkinchi yarmi – XIX asrning birinchi yarmida Angliyada ijtimoiy va demokratik harakatlar
77. Ingliz parlamenti (XVII asrning ikkinchi yarmi – XIX asrda)
78. Rech Pospolitaya XVIII asrda: xalqaro ahvoli va mamlakatning bo‘lib olinishi.
79. Lotin Amerikasi mamlakatlarida milliy-ozodlik harakatlari va inqilobiy jarayonlar.
80. Germaniya imperiyasining vujudga kelishi va ushbu jarayonda O.Bismarkning tutgan o‘rni.
81. AQShda “abolyusionizm” harakati.
82. Italiyaning milliy birlashishi.
83. AQSh davlatchiligining rivojlanishi.
84. Brandenburg-Prussiya davlatining iqtisodiy rivojlanishi (XVIII asr).
85. Bolqon yarim oroli xalqlari Usmoniylar imperiyasi hukmronligi davrida.

86. Shvetsiya va Daniya “ma’rifatli absolyutizm” davrida.
87. Rossiya Aleksandr II islohotlari davrida.
88. “Monro doktrinası” va AQShning Lotin Amerikasidagi siyosati.
89. Fransiyada Iyul monarxiyasining ichki va tashqi siyosati.
90. Efiopiyada Fransiya-Italiya raqobati.
91. Yaponiyada XVII – XIX asrlarda davlat tuzumi.
92. Yaponiyaning XIX asrning ikkinchi yarmida xalqaro ahvoli va tashqi siyosati.
93. Meydzi Tiklanishi (“Meydzi isin”) davrida siyosiy kurash.
94. XVII – XIX asrlarda Yaponiya madaniyati.
95. Sin davlatining siyosiy va ma’muriy tizimi.
96. Sin davlatining g’arb mamlakatlari bilan munosabatlari.
97. XVIII asr oxiri – XIX asrda Xitoyda yashirin jamiyatlar va xalq qo’zg’olonlari.
98. X VII – XVIII asrlarda Xitoy madaniyati.
99. Hindistonda Ost-Indiya kompaniyasining mustamlakachilik siyosati.
100. Hindiston Milliy Kongressining barpo etilishi va uning faoliyati.
101. Svadeshi harakati.
102. 1860-1890-yillarda Hindiston iqtisodiyoti.
103. XIX asr oxiri – XX asr boshidagi xalqaro munosabatlar tizimida Misr masalasi.
104. Koreyanig Yaponiya mustamlakasiga aylanishi.
105. Koreya va G’arb mamlakatlari: tengsiz shartnomalarning imzolanishi.
106. Misr Usmoniylar imperiyasi tarkibida (XVII – XVIII).
107. Muhammad Ali davrida Misrning tashqi siyosati.
108. XIX asrning oxirgi choragida Misrda siyosiy vaziyat.
109. XVIII asr oxiri – XIX asrning 70-yillarida Iroqda Angliya ta’sirining kuchayishi.
110. Sudanda Mahdiy qo’zg’oloni.
111. Tunis, Jazoir va Marokashda Fransiyaning mustamlakachilik siyosati.
112. XVIII – XIX asrlarda Arab mamlakatlarning iqtisodiy ahvoli.
113. Afg’onistonda Ahmad-shohning ichki va tashqi siyosati (1747-1773).
114. Do’st Muhammad hukmronligi davrida Afg’onistonning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi.
115. XVIII asrda Afg’onistonda ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat va davlat tuzumi.
116. Abduraxmonxon davrida Afg’onistonning tashqi siyosati.
117. XVII – XIX asrlarda Koreya madaniyati.
118. Tevongun (shahzoda regent) hukumatining ichki va tashqi siyosati.
119. Koreyada rus-yapon raqobati.

Izoh: Ishchi fan dasturini shakllantirish jarayonida ishchi o’quv rejada mazkur mashg’ulot turiga ajratilgan soat hajmiga mos ishlar tanlab bajariladi. Mustaqil ta’lim mavzulari ajratilgan vaqtga mos holda tanlab belgilanadi.

V.Kurs ishi

Fan bo'yicha kurs ishi. Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishining hajmi, rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari fan ishchi dasturda va tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishining bajarish talablarida fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishga xizmat qilishi kerak.

Shuningdek, kurs ishining maqsadi talabalarni mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirish, olgan nazariy bilimlarini qo'llashda amaliy ko'nikmalar hosil qilish va zamonaviy bilim ko'nikmalarini shakllantirishdir.

Kurs ishlari (loyihalari) fan bo'yicha o'quv faoliyati turi sifatida qaraladi va uni o'rganishga ajratilgan soat chegarasida bajariladi.

Kurs ishi uchun taxminiy mavzular:

1. Qadimgi Misrning ijtimoiy tizimi.
2. Isroil-Yahudiy davlati
3. Yangi Ossuriya podsholigi.
4. Qadimgi Hindiston sivilizatsiyasi (Mohinjo-Daro va Xarappa)
5. Qadimgi Urartu davlati.
6. Xunlar imperiyasi
7. A.Makedonskiy imperiyasi.
8. Xan imperiyasi.
9. Qadimgi Xitoy madaniyati.
10. Buyuk Yunon kolonizatsiyasi
11. Yunon-fors urushlari.
12. Ilk Rim Respublikasi.
13. Qadimgi Rim madaniyati.
14. G'arbiy Rim imperiyasining qulashi.
15. Veda davrida Hindiston.
16. Qadimgi Yunonistonda arxitektura va sa'nati
17. Sin Shin Xuandi davrida Sin imperiyasi
18. Puni urushlari.
19. Giksoslar bosqini davrida Misr
20. So'nggi Rim imperiyasi.
21. Qadimgi Midiya podsholigi
22. Qadimgi Yunoniston tarixiga kirish va Krit-Miken jamiyati.
23. Pelopanes urushlari
24. Miloddan avvalgi IX asr oxiri – VI asrlarda Attika. Afinada quldorlik demokratiyasini paydo bo'lishi.
25. Parfiya podsholigi.
26. Sargon I davrida Akkad podsholigi.
27. Yangi podsholiklik davrida Misr davlati.
28. Ahamoniylar davlati Doro I davrida.
29. O'rta podsholik davrida Misr davlati.
30. Qadimgi Finikiya shahar davlatlari.

	<ol style="list-style-type: none"> 31. Qadimgi Misrning dini. 32. Xetlarni podsholigining tashqi siyosati. 33. Qadimgi Mesopotamiyaning yozma manbalari 34. Qadimgi Bobil podsholigi. 35. Qadimgi Ossuriya madaniyati. 36. Qadimgi Eron iqtisodi. 37. Qadimgi Midiya. 38. Ahamoniylar davlati. 39. Qadimgi Yunoniston madaniyati. 40. Ellinizm davri va uning o‘ziga xos xususiyatlari. 41. Qadimgi Xitoy Chjou sulolasi davrida. 42. Qadimgi Yunonistonning arxeologik o‘rganish. G.Shliman va A.Evans faoliyati. 43. Antik qulchilik va uning o‘ziga xos xususiyatlari. 44. Qadimgi Yunonistonda yozuvni paydo bo‘lishi tarixi. 45. Qadimgi Finikiya shahar-davlatlari. 46. Gomer dostonlari Iliada va Odissey tarixiy manba sifatida o‘rganilishi. 47. Qadimgi yunon davlatchiligi tarixida “polis” muammosini o‘rganish. 48. Krit va Miken madaniyati. 49. Krit va Miken davrida Qadimgi Yunoniston sivilizatsiyasining o‘ziga xos xususiyatlari. 50. Qadimgi Yunonistonning pul tizimi (VIII –VI asrlarda). 51. Sparta polisini o‘ziga xos xususiyatlari. 52. Pisistrat tiraniyasining ahamiyati. 53. Gerodotning “Tarix” asari yunon-fors urushlari bo‘yicha manba sifatida ishlatilishi. 54. Yunon-fors urushlari yakuni va uning oqibatlari. 55. Yunon polislarining pul tizimi. 56. Qadimgi Yunonistonni ishlab chiqarish kuchlari. 57. Yangi Xett podsholigining tashqi siyosati. 58. Qadimgi Yunonistonda aholining tabaqalashuv jarayonlari. 59. Rim imperiyasining G‘arbiy va Sharqiy imperiyalarga bo‘linishi, uning sabablari. 60. Shumer shahar-davlatlari.
<p>3.</p>	<p>VI Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba: • jahon tarixi davrining xususiyatlar, xunarmandchilikning qishloq xo‘jaligidan ajralishi, ishlab chiqaruvchi kuchlarning o‘sishi, feodal shaharlarning paydo bo‘lishi, rivojlanishi, tovar-pul munosabatlari, feodal jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy va diniy hayotidagi o‘zgarishlar haqida tasavvurga ega bo‘lishi kerak; • feodal jamiyatning rivojlanib, o‘zining eng xususiyatlarini yo‘qotishi va o‘z o‘rnini yangi iqtisodiy munosabatlarga bo‘shatib berishi, kapitalistik ishlab

	<p>chiqarish munosabatlarining vujudga kelishini to'g'ri tushunish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;</p> <ul style="list-style-type: none"> • jahon tarixining (qadimgi Sharq, qadimgi Yunoniston va Rim, ilk va so'nggi o'rta asrlar, Osiyo va Afrika, Yevropa va Amerika davlatlari) turli davrlarida ro'y bergan ishlab chiqarishning yangi ilg'or munosabatlariga o'tish uchun bevosita shart-sharoit vujudga kelganini tahlil qilish, yangi ishlab chiqarish munosabatlari bilan bog'liq bo'lgan xalq ommasining eski feodal tuzumdan noroziligi, milliy-ozodlik harakati, Yevropa miqyosida birinchi marta g'alaba qilgan burjua inqilobi, yangi davlatlarning tashkil topishi, rivojlanishi, Yevropa xalqlarining yangi davrga o'ta boshlashi. Jahon mamalakatlri eng yangi davrda. industrial va postindustrial davlatlar va jamiyatning tashkil topishi. Informatsion-texnologik yutuklar. Ilm- fan rivojlanishi. Globalashuv jarayonlar va ommaviy madaniyat. Ekologik muammolar. Ilm-fanning rivojlanishi. Jamiyat taraqqiyoti bosqichlari jarayoni malakalariga ega bo'lishi kerak.
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish;
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p>Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari</p> <p style="text-align: center;">QADIMGI SHARQ TARIXI</p> <p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jahon tarixi (I tom, I qism) / darslik - Toshkent.: "Methodist nashriyoti", 2023. –260 b 2. Jahon tarixi (Qadimgi Sharq, Qadimgi Yunoniston va Rim tarixi) / darslik Toshkent.: "Methodist nashriyoti", 2023. –368 b 3. Кузищин В.И. Древний Восток. М., 2012. 4. Бауэр С.У. История Древнего мира: от истоков цивилизации до падения Рима/ Сьюзен Уайс Бауэр; пер. с англ. В. Гончарова, Н. Тартаковской. - М.: АСТ: Астрель, 2018. - 988, [4] с. <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кабиров А.Жаҳон тарихи. Тошкент. 2009. 2. Древние цивилизации. Под ред. Г.М. Бонгард-Левина М. 2000. 3. Ладынин И. А. и др. История древнего мира: Восток, Греция, Рим. –

- М.: «Слово», «ЭксмоЭ», 2004.
4. Вигасин А.А. История Древнего Востока. -2-е изд. Испр. – М. Дрофа., 2007.
  5. Майоров Н.И. Введение в историю Древнего Востока. Учебное пособие. М., 2003.
  6. Прусаков В.И. Раннее государство Древнего Египта. М., 2004.
  7. I.E.S.Edwards The Cambridge ancient history Part I. Cambridge. 2008.
  8. I.Shaw The Oxford History of Ancient Egypt. Oxford. 2003.

QADIMGI YUNONISTON VA RIM TARIXI

Asosiy adabiyotlar

1. D.J. Urakov va b. Jahon tarixi (I tom II qism Qadimgi Yunoniston va Rim tarixi) / darslik / T.: “Metodist nashryoti”, 2023. –366 b.
2. История Древней Греции. Под.ред. В.И.Кузищина. М., 2005.
3. История Древнего Рима. Под.ред В.И.Кузищина. М., 2005.
4. Bauer, Susan Wise. The History of the Ancient World: From the Earliest Accounts to the Fall of Rome. W. W. Norton & Company, 2007.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

5. Ражабов Р. Қадимги дунё тарихи. Т.: “Фан ва технология” 2009. 440 б.
6. История Древнего Рима. Тексты и документы / Под ред. В.И. Кузищина. М., 2004–2005. Т. 1–2.
7. Суриков И.Е. Древняя Греция: история и культура. М., 2005
8. Бузескул В.П. Введение в историю Греции. Обзор источников и очерк разработки греческих историков XIX – начала XX в. / В.П. Бузескул. – СПб. : Коло ИД, 2005.
9. Бузескул В.П. Введение в историю Греции. Обзор источников и очерк разработки греческих историков XIX – начала XX в. / В.П. Бузескул. – СПб. : Коло ИД, 2005
10. Қадимги дунё тарихи. Ю.С. Крушкол тахрири остида. 2-ж. Т., 1975.
11. Карпюк С.Г. Лекции по истории Древней Греции / С.Г. Карпюк. – М.: Ладомир, 1997
12. Антология источников по истории, культуре и религии Древней Греции. СПб., 2000.
13. Суриков И.Е. Архаическая и классическая Греция: проблемы истории и источниковедения: учебное пособие / И.Е. Суриков. – М. : КДУ, 2007.
14. Хрестоматия по истории Древнего мира: Эллинизм. Рим / Под ред. В.Г. Боруховича и др. М., 1998.
15. Хрестоматия по истории Древней Греции. Под. Ред. Д.П.Каллистова. М., 1964.
16. Хрестоматия по истории Древнего Рима. Под. Ред. С.Л.Утченко. М., 1962.

Internet saytlar:

1. .. www.ziyonet.uz/
2. [http:// grid.rug.nl /ahc/](http://grid.rug.nl/ahc/)
3. [http:// Library. Byu. edu/-rdh/eurodocs/](http://Library.Byu.edu/-rdh/eurodocs/)
4. [http:// history.hanover.edu/texts.htm](http://history.hanover.edu/texts.htm)
5. [http:// www.ucr.edu/h-gig/horuslinks.html](http://www.ucr.edu/h-gig/horuslinks.html)
6. [http:// english www. hss. cmu. edu/history](http://english.www.hss.cmu.edu/history)
7. [http:// www.ukans.edu/history/vl/](http://www.ukans.edu/history/vl/)
8. [http:// www.lib.muohio.edu/inet/subj/history/wwii/index.html](http://www.lib.muohio.edu/inet/subj/history/wwii/index.html)
9. [http:// www.lib.byu.edu/-rdh/wwl/](http://www.lib.byu.edu/-rdh/wwl/)
10. [http:// classics.mit.edu.](http://classics.mit.edu)

О‘РТА АСРЛАР ТАРИХИ

Asosiy adabiyotlar:

1. Салимов Т. Жаҳон тарихи. (Европа мамлакатлари V – XV асрлар) Тошкент: “Университет”, 2014.
2. Бауэр С. У. История Средневекового мира. От Константина до первых Крестовых походов / С. У. Бауэр — «АСТ», 2010/
3. История средних веков: В 2 т. Т. 1: Учебник / Под ред. С.П.Карпова. — 5-е издание. — М: Изд-во Моск. ун-та; Изд-во «Высшая школа», 2008.
4. Jacques Le Goff. Medieval Civilization 400-1500 A.D. Oxford; Cambridge: Blackwell, 2000. 393 p.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

5. Курбангалиева Р.Р. Ўрта асрлар тарихи. /ўқув методик қўлланма/ Т., Учпедгиз. 2008.
6. Большаков О.Г. «История Халифата. В 4 томах. Том 1. Ислам в Аравии (570-633 гг.):» Восточная литература, 2002. Т.1.
7. Большаков О. Г..История Халифата. Том 2. Эпоха великих завоеваний. 633-656 гг.):» Восточная литература; 2002
8. Гуркин А. Б., Умова Е. В., Корьев А.А. Культура Западной Европы в средние века: Учеб. пособие. СПб.: Изд-во СПбГЭТУ «ЛЭТИ», 2008.
9. История стран Азии и Африки в средние века. М., 1988.
10. Рыбаков, С. В. История России с древнейших времен до конца XVII века: курс лекций: [учеб. пособие] 2-е изд., испр. и доп. – Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2014.
11. Рюкуа А. Средневековая Испания / А Рюкуа. - М. : Вече, 2006.
12. Стогов Д. И. Ислам: история и современность: учеб. пособие по дисциплине «Религиоведение». СПб.: Изд-во СПбГЭТУ «ЛЭТИ», 2018.
13. Хара-Даван Э. Чингисхан. Великий завоеватель. - М.: Вече, 2008.
14. Хитцель Ф. Османская империя. - М.: Вече, 2006.
15. Штокмар В. В. История Англии в средние века Издание второе, дополненное Санкт-Петербург Издательство «Алетейя» 2005.
16. Эрдман К. Происхождение идеи крестового похода. Перевод, предисловие и комментарий Хрусталёва Д. Г. — СПб.: «Евразия», 2018.

Internet saytlar:

1. www.ziynet.uz/
2. [http:// history.hanover.edu/texts.htm](http://history.hanover.edu/texts.htm)
3. [http:// english www. hss. cmu. edu/history](http://english.www.hss.cmu.edu/history)
4. [http:// www.lib.muohio.edu/inet/subj/history/wwii/index.hrml](http://www.lib.muohio.edu/inet/subj/history/wwii/index.hrml).

YANGI DAVR: YEVROPA VA AMERIKA MAMLAKATLARI.

Asosiy adabiyotlar:

1. Эргашев Ш. Жаҳон тарихи (Янги давр. 1-қисм. XVI – XVIII асрлар). -Т., 2013.
2. Эргашев Ш. Жаҳон тарихи (Янги давр. 1800-1918). -Т., 2015.
3. История стран Европы и Америки в новое время 1815-1914 / под ред. В.С. Бондарчука, И.В. Григорьевой. -М., 2016
4. Новая История стран Европы и Америки. XVI – XIX века. В 3 частях. / под ред. А. Родригеса. Часть 2, 3. -М., 2010.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

5. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: “O‘zbekiston” нашриёти, 2021. 464 бет.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekistonda taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohotlar yo‘lini qat’iy davom ettiramiz. 6-jild. Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2023. – 536 b.
7. Мирзиёев Ш.М. Ҳозирги замон ва Янги Ўзбекистон. – Тошкент: “O‘zbekiston” нашриёти, 2024. – 560 б.
8. Возгрин В.Е., Гончарова Т.Н., Пленков О.Ю., Соколов О.В. Из истории конституционного строительства в Западной Европе в Новое и новейшее время . -СПб.: Издательство РХГА, 2014.
9. Гришакова Л.В., Магомедов Р.Р. История Нового времени стран Европы и Америки (1640 - 1870 гг.). -Оренбург: Изд-во ОГПУ, 2015.
10. Зазулина Н.Н. Европейский пасьянс. Хроника последнего десятилетия царствования Екатерины II. -М.: Бослен, 2018.
11. Broers Michael, Caiani Ambrogio A. (Eds.). A History of the European Restorations, Vol 2: Culture, Society and Religion. -Bloomsbury Academic, 2019.
12. Callister Graeme. War, Public Opinion and Policy in Britain, France and the Netherlands, 1785-1815. -Palgrave Macmillan, 2017
13. Hartwell R.M. The Industrial Revolution and Economic Growth. -Routledge, 2017.
14. Healy Róisín (Ed.). Mobility in the Russian, Central and East European Past. -Routledge, 2019.
15. Judson P.M. The Habsburg Empire: A New History. -Belknap Press, 2016.

16. Osterhammel Jürgen. The Transformation of the World: A Global History of the Nineteenth Century. -Princeton University Press, 2015.
17. Palmer R.R. The Age of the Democratic Revolution. A Political History of Europe and America, 1760-1800. -Princeton University Press, 2014.
18. Paquette Gabriel. The European Seaborne Empires: From the Thirty Years' War to the Age of Revolutions.-Yale University Press, 2019.
19. Taylor Alan. Colonial America: A Very Short Introduction. -Oxford University Press, 2013.
20. Zametica John. Folly and Malice: The Habsburg Empire, the Balkans and the Start of World War One. -Shepherd-Walwyn, 2019.

Internet saytlar:

1. <http://www.twirpx.com/>
2. <http://bookfi.org/>
3. <http://historic.ru/>
4. <http://historyworld.net/>
5. www.ziyonet.uz/

YANGI DAVR: OSIYO VA AFRIKA MAMLAKATLARI

Asosiy adabiyotlar:

1. Эргашев Ш. Жаҳон тарихи (Янги давр. 1-қисм. XVI-XVIII асрлар). -Т., 2013.
2. Эргашев Ш. Жаҳон тарихи (Янги давр. 1800-1918). -Т., 2015.
3. Xolliev A., Artiqov X. Jahon tarixi (Yangi davr. Osiyo va Afrika mamlakatlari). (Ma'ruzalar to'plami). -Toshkent, 2014.
4. Новая история стран Азии и Африки. / Под ред. А.М. Родригеса: В 3ч. - М., 2010.

Qo'shimcha adabiyotlar:

5. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: “O‘zbekiston” нашриёти, 2021. 464 бет.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston” taraqqiyot strategiyasi. To‘ldirilgan ikkinchi nashri. - Toshkent: “O‘zbekiston”, 2022.
7. Мирзиёев Ш.М. Ҳозирги замон ва Янги Ўзбекистон. – Тошкент: “O‘zbekiston” нашриёти, 2024. – 560 б.
8. Богомазова Н.Л., Бычков М.А., Валеева Г.В. и др. Страны Азии и Африки: история, этнология и культурология. -Н.Новгород: Профессиональная наука, 2018.
9. Габриэлян С.И. История стран Азии и Африки в новое время. –Т., 2012.
10. Емельянов А.Л. Колониальная история Африки южнее Сахары. -М.: МГИМО-Университет, 2011.
11. Кисслинг Ханс, Шпулер Бертольд. Великие мусульманские империи. История исламских государств Ближнего Востока, Центральной Азии и

- Африки. -М.: Центрполиграф, 2020.
12. Крофтс А., Бьюкенен П. История Дальнего Востока. Восточная и Юго-Восточная Азия. /Пер с нем. -М.: Центрполиграф, 2013.
  13. Лосев Ю.И., Сафронов Б.В. Новая история стран Азии и Африки. - Рязань, 2011
  14. Льюис Бернанд. Арабы в мировой истории. С доисламских времен до распада колониальной системы. -М.: Центрполиграф, 2017.
  15. Подцероб А.Б. История Сахары (XVI-XXI века). -Казань: Изд-во Казан. ун-та, 2017.
  16. Роган Юджин. Арабы. История. XVI-XXI вв. -М.: Альпина нон фикшн, 2019
  17. Сабиров А.А. Библиография Афганистана. -Казань, 2012.
  18. Таммита-Дельгода С. Индия. История страны. Пер. с англ. П. Крылова. - М., -СПб., 2010.
  19. Хазанов А.М. История Индийского океана (XVI-XIX вв.). -М.: ИИУ МГОУ, 2015.
  20. Юрлов Ф.Н., Юрлова Е.С. История Индии. XX век. - М., 2010.
  21. Benesch Oleg. Bushido: the creation of a martial ethic in late Meiji Japan. - The University of British Columbia (Vancouver). 2011.
  22. Choueiri Youssef M. Arab History and the Nation-State: A Study in Modern Arab Historiography 1820-1980. -Routledge, 2017.
  23. Church Peter. A Short History of South-East Asia. -Wiley, 2017.
  24. Gilbert M.J. South Asia in world history. -Oxford University Press, 2017.
  25. Henshall K. A History of Japan: From Stone Age to Superpower. -Palgrave Macmillan, 2012.
  26. Kuiper Kathleen. The Culture of India. -New York: Britannica Educational Publishing in Association with Rosen Educational Services, 2011.
  27. Lehner Georg. China in European Encyclopaedias, 1700-1850. -BRILL, 2011.
  28. Mansfield Peter, Pelham Nicolas. A History of the Middle East. 5th Ed. - Penguin Books, 2019.
  29. Rogan Eugene. The Arabs: A History. -New York: Basic Books, 2017.
  30. Ropp P. China in World History. -Oxford University Press, 2010.
  31. Satender Kumar Lambah. The Durand Line. Policy Papers №4. -Aspen Institute India. 2011.
  32. Seth M.J. A History of Korea: From Antiquity to the Present. -Rowman & Littlefield Publishers, 2010.
  33. Van Schaik S. Tibet: A History. -London: Yale University Press, 2011.
  34. Walsh J.E. A Brief History of India. Facts on File, 2011.

Internet saytlar^

1. <http://www.twirpx.com/>

	<p>2. http://bookfi.org/</p> <p>3. http://historic.ru/</p> <p>4. http://historyworld.net/</p> <p>5. http://www.ziyonet.uz/</p> <p>6. http://www.lex.uz</p>
7.	<p>O‘quv dasturi Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti tomonidan ishlab chiqilgan. O‘zMU Kengashining 2024-yil “_____” _____dagi ____-son bayonnomasi bilan tasdiqlangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas’ullar:</p> <p>Urakov D.J. - O‘zbekiston Milliy universiteti Tarix fakulteti “Jahon tarixi” kafedrasi mudiri, prof., t.f.d.</p> <p>Gabrielyan S.I.- O‘zbekiston Milliy universiteti Tarix fakulteti “Jahon tarixi” kafedrasi dotsenti, t.f.d.</p> <p>Xolliyev A.G. -O‘zbekiston Milliy universiteti Tarix fakulteti “Jahon tarixi” kafedrasi prof. v.b., t.f.d.</p> <p>Biykuziyev A.A. - O‘zbekiston Milliy universiteti Tarix fakulteti “Jahon tarixi” kafedrasi dotsent v.b. t.f.f.d.(Phd)</p> <p>Matxoliqov Q.A. -O‘zbekiston Milliy universiteti Tarix fakulteti “Jahon tarixi” kafedrasi dotsent v.b., t.f.n.</p>
9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>Tillaboyev S. - Nizomiy nomidagi TDPU “Tarix va uni o‘qitish” kafedrasi mudiri tarix fanlar nomzodi, dotsent. (Turdosh OTM)</p> <p>Xaynazarov B. - O‘zbekiston Milliy universiteti Tarix fakulteti “Jahon tarixi” kafedrasi dotsenti, t.f.d.</p>

